

O STEZCE SKAUTŮ A SKAUTEK

PRO VEDOUCÍ

SKAUT

OBSAH

JAK ČÍST TUTO BROŽURU	1
CO JE TO STEZKA A PROČ JE DOBRÉ JI MÍT V ODDÍLE?	2
JAK STEZKA FUNGUJE.....	3
Nováček skautů a skautek.....	3
První stupeň stezky CESTA ZEMĚ & VODY.....	6
Druhý stupeň stezky CESTA VZDUCHU & OHNĚ.....	9
Nášivky.....	13
Výzvy.....	13
Rituály.....	14
JAK SE STEZKOU V ODDÍLE PRACOVAT.....	16
Jak zapojit plnění stezky do programu	16
Hodnocení plnění úkolu	17
JAK ZAVÉST STEZKU V ODDÍLE KROK ZA KROKEM	21
1. Představení stezky v oddílové radě	21
2. Zhodnocení stavu, jak jsme pracovali se stezkou dosud.....	21
3. Příprava stezky na míru.....	23
4. Zapojení rádců a rádkyň	26
5. Roční plán oddílu s plněním stezky.....	28
6. Začínáme! Předání stezky skautům a skautkám	34
STEZKU JSME ZAVEDLI – A CO DÁL?	36
Vnitřní motivace při plnění stezky.....	36
Vnější motivace při plnění stezky.....	37
Když máme trable se stezkou....	37
Nenápadní pomocníci k plnění stezky	38
PROPOJUJEME STEZKU A OSTATNÍ VÝCHOVNÉ NÁSTROJE.....	43
Jak plnit stezku a odborky dohromady?.....	43
Jak plnit stezku a být na Svojsíkově závodu?	44
Jak plnit stezku účastí na celostátních akcích?	45
JSEM NA KONCI. ZAJÍMÁ MĚ VÍCE!	46
... v souboru Skautská stezka pro oddílové rady (tzv. krabici)	46
... v metodice Jak pracovat se stezkou	46
... v metodikách k jednotlivým oblastem	48
PŘÍLOHY.....	50
Kompetence skautské výchovy.....	50
Přehled výzev	55

K ČEMU SLOUŽÍ TATO BROŽURA?

- Ujasníš si, co je stezka a proč se hodí ji mít v oddíle.
- Pochopíš, jak stezka funguje (jak fungují jednotlivé stupně v základu a rozšíření, co jsou výzvy a rituály, jak se splní úkol...).
- Zjistíš, jak se stezkou v oddíle pracovat (jak zapojit stezku do programu).
- Upravíš stezku na míru svému oddílu.
- Vybereš si vhodný způsob, jak začít se stezkou pracovat.
- Naplánuješ si první rok se stezkou.
- Propojíš stezku s dalšími nástroji – odborkami a závody.
- Zamyslíš se, jestli máš další otázky, a přečteš si, kde na ně hledat odpovědi.

JAK ČÍST TUTO BROŽURU:

Chceme, aby si v brožuře našel něco zajímavého každý – ať už hledá základní informace, rozšiřující informace nebo inspiraci. Proto jsme text graficky rozčlenili. Jak? Podívej se na ukázkovou stránku:

NÁZEV KAPITOLY

Důležitý úvodní text kapitoly. Přečti si jej vždy spolu s nadpisy.

Základní informace – to, co potřebujete vědět, abyste se stezkou mohli v oddíle pracovat.
Slouží pro rychlé čtení. Máš na čtení jen chvilku? Čti nadpisy, úvody kapitol a tyto informace. Zaberou ti asi **20 minut**.

Př. *Příklady – krátké příběhy, které ukážou jev na konkrétním příkladu ze smyšleného (nebo reálného?) oddílu. Není ti něco jasné nebo hledáš inspiraci? Přečti si příklady.*

✓ Úkol Takto se v příkladech značí název úkolu ze stezky nebo Nováčka.

Úkol ze stezky. Takto vypadá úkol ze stezky i s jeho zadáním a názvem.

Máš čas a rád/a se dozvíš vše potřebné či zajímavé? Čti vysvětlující či rozšiřující informace – text, který tě příručkou provede kompletně. Najdeš zde ucelený obrázek, jak se stezkou pracovat a možná i jak svou práci vyšperkovat.

Takto v brožuře značíme informace o **vodáckých doplňcích**. Více o nich najdete v **O vodáckých doplňcích skautské stezky**.

CO JE TO STEZKA A PROČ JE DOBRÉ JI MÍT V ODDÍLE?

Stezka je základní výchovný nástroj všestranného rozvoje pro každého skauta a skautku – tedy přibližně od 11 do 15 let (2. stupeň ZŠ).

STEZKA TI MŮŽE POMOCI:

Zapojit prvek skautské výchovné metody

Stezka ti pomůže vést kluky a holky k získání trvalého návyku zdokonalování sebe sama. A zapojit tak prvek skautské výchovné metody – Program osobního růstu do činnosti oddílu.

Stezka je navržena tak, aby se při jejím používání skauti a skautky rozvíjeli v tom, co ve skautingu považujeme za důležité pro život. Pomáhají nám v tom kompetence skautské výchovy, tj. souhrn znalostí, dovedností a postojů, ke kterým by měl mladý člověk během skautské výchovy směřovat. Najdeš je v příloze.

Vést kluky a holky k samostatnosti a zodpovědnosti

Kromě jednotlivých úkolů to je:

- **Práce se zpětnou vazbou.** Pro splnění úkolu ve stezce jsou potřeba tři podpisy. První je podpis skauta či skautky – sami se musí rozhodnout, že už mají úkol splněný. Učí se tím sebereflexi a říkáme jim, že nejdůležitější je právě jejich názor. Poté se podepíše svědek či svědkyně, který/á svým podpisem potvrzuje, že byl úkol splněn. Zároveň dává skautovi či skautce zpětnou vazbu, což je skvělou příležitostí pro plnící/ho naučit se zpětnou vazbu přijímat a pro svědka či svědkyni učit se ji dávat druhým. Třetí podpis patří někomu z vedení oddílu (vedoucí, rádce, rádkyně, podle domluvy v oddíle).
- **Výběrovost.** Ve druhém stupni stezky je u každého úkolu několik možností plnění. Z těch si mohou skauti a skautky vybrat ten, který je pro ně nejvhodnější, a splnit jej. V rozšíření si volí i počet úkolů, které chtějí plnit.

Kluci a holky tak postupně přebírají zodpovědnost za svůj vlastní rozvoj.

Plánovat oddílovou činnost a stanovit dosažitelné cíle

Stezka je rozdělena do čtyř cest – každá cesta na jeden skautský rok. To je dosažitelný a snadno představitelný cíl jak pro skauty a skautky, tak pro jejich vedoucí. Navíc jeden rok je přirozený časový úsek, se kterým v oddílech pracujeme. Stezka je tedy ideální pomůckou k plánování toho, co budete s oddílem dělat. Jde o klíčový nástroj jak pro oddílové plánování, tak pro **plánování činnosti samotných družin**.

JAK STEZKA FUNGUJE

Stezku tvoří Nováčkovská zkouška a stezka, která obsahuje dva stupně. Nováčkovská zkouška je obsažena v sešitu s názvem Nováček skautů a skautek. Cílem Nováčka je pomoci začlenit se do skautského oddílu. Prostor na prohlubování znalostí, dovedností a postojů je záměrně až později ve stezce.

NOVÁČEK SKAUTŮ A SKAUTEK

Sešit Nováček je určen všem klukům a holkám, kteří ve výchovné kategorii skautů a skautek začínají. Tedy jak těm, co přecházejí od vlčat a světlušek, tak těm, co do skautské organizace přicházejí poprvé.

Jednotlivé kapitoly Nováčka napomáhají k plnění **Nováčkovské zkoušky** pomocí informačních textů, doplňovaček, otázek a aktivit k vyzkoušení.

Př. Úkol **Seznámení se s družinou a oddílem** se v oddíle Krabů plní vyplněním políček s informacemi o oddíle v Nováčkově. To lze udělat například ve vlaku na výpravě nebo společně na schůzce. V oddíle Krevet pořádají naopak zábavný kvíz o oddíle. Ten kromě nutných věcí do Nováčka obsahuje zajímavosti ze života oddílu – jak vznikl název Krevety, historky z tábora apod.

Nováček také obsahuje kapitoly, ke kterým nejsou v Nováčkovské zkoušce žádné úkoly. Tyto kapitoly slouží k širšímu seznámení se skautingem. Úkoly jsou až ve skautské stezce.

JÁ A SKAUTING

SKAUTING OD ZAČÁTKU DO DNEŠKA

Skauting založil Robert Baden-Powell (čti „berjdín paul“), zkráceně B.-P., britský vojenský důstojník, který se vyznačoval výbornými schopnostmi zvěda (z angličtiny přeloženo: zvěd = souz). Věděl o drsné zemi Mafeking v jižní Africe, které odolávalo sedm měsíců plesle, dokud nebylo osvobozeno britskými posilami. Do obrany města B.-P. zapojil i skupiny mladých chlapců, kteří se uměli bezezradně plížit a orientovat v přírodě. Fungovali jako zvědové a doručovatelé důležitých vojenských zpráv.

Po návratu do Anglie se B.-P. stal pro mnoho chlapců vzorem díky příručkám o stopování a životě v divočině. Pro téměř dvě desítky chlapců uspořádal v létě 1897 na ostrově Brownsea na jihu Velké Británie tábor, kde je učil skautským dovednostem. Nežádal jen u dovedností spojených s pobytem v přírodě, ale kladl důraz také na pomoc druhým, samostatnost nebo čestné jednání.

Zde vznikl skauting u Baden-Powellova myšlenka nabídnout ho chlapcům v celé zemi. V roce 1908 sepsal příručku *Scouting for Boys* (Skauting pro chlapce). Ta se stala zakrátko hitem mladých chlapců a mnoho z nich podle ní začalo zakládat skautské oddíly.

Kniha odovládala také děvčata, a když se v roce 1909 na setkání skautů objevily také divní družiny, požádal Baden-Powell svoji sestru Agnes (na fotce vlevo), aby se vedení skautek ujal. Později se stala nadšenou světovou náčelní skautek Baden-Powellova manželka Olave (na foto uprostřed).

Už skauting oslovoval tisíce mladých lidí, začal se šířit do celého světa a B.-P. se mu věnoval naplno. V roce 1920 v Londýně proběhlo první celosvětové setkání skautů – jamboree, které se od té doby koná každé čtyři roky.

Jelikož v tehdejší Velké Británii byla také velmi důležitá mořeplavba a námořnictví, v roce 1910 se objevil i vodní skauting. O jeho založení se zasloužil další člen rodiny – bratr B.-P. Henry Warrington Baden-Powell, který byl uznávaným jachetním specialistou.

Př. Vodnice z družiny Ještěrek si v Nováčkově přečetla i kapitoly o historii skautingu. Znalosti, které z textu získala, se jí později hodily při plnění úkolu **✓ Příběh skautingu** ve skautské stezce.

Nováčkovská zkouška

Nováčkovská zkouška je soubor základních a volitelných úkolů rozdělených do tří oblastí:

- Já a skauting
- Můj oddíl a družina
- Skautské dovednosti

ZÁZNAM PLNĚNÍ NOVÁČKOVSKÁ ZKOUŠKA

JÁ A SKAUTING

✚ Kdo je skaut, skautka. Zeptám se několika lidí v oddíle, kdo je to skaut/ka. Popovídám si s rádcem či rádkyní, jak se skaut/ka chová. _____
Podpis: _____

✚ Skautský zákon, heslo, slib. Zjistím (přečtu, poslechnu si apod.), jak zní skautský zákon, slib, denní příkaz a heslo. Popovídám si s vedoucí/m, co se mi podle mě bude nejlépe dodržovat. _____
Podpis: _____

✚ Skautské symboly. Zjistím, jak vypadají základní skautské znaky a najdu je (na kroji, v klubovně, ...). Vyzkouším si podání levé ruky a skautský pozdrav. _____
Podpis: _____

✚ Skautský kroj. Na kroji někoho z oddílu ukážu, co o něm jeho jednotlivé části říkají. _____
Podpis: _____

MOJE DRUŽINA A ODDÍL

✚ Moje družina a oddíl. Seznámím se s oddílem (s názvem, jmény družin, kontakty na vedoucí/ho apod.) a se členy/členkami své družiny (co je baví, kontakty apod.). _____
Podpis: _____

✚ Pravidla oddílu. Zjistím, jaká jsou pravidla chování v oddíle, a snažím se je dodržovat. _____
Podpis: _____

✚ Výprava. Zúčastním se výpravy s oddílem. Převyprávím někomu z oddílu zážitek, který si z výpravy budu pamatovat. _____
Podpis: _____

SKAUTSKÉ DOVEDNOSTI

✚ Dovednost I. Vyzkouším jednu z nabízených dovedností dle vlastního výběru.* _____
Vybráno: _____
Podpis: _____

✚ Dovednost II. Vyzkouším jednu z nabízených dovedností dle výběru vedoucí/ho.* _____
Vybráno: _____
Podpis: _____

* NABÍDKA SKAUTSKÝCH DOVEDNOSTÍ:

✚ Příroda. Ukážu družině, co mám v přírodě rád/a („naživo“, na fotce, na videu, ...).

✚ Oheň. Vyzkouším si rozdělát oheň. Dodržíme bezpečnostní zásady.

✚ Uzly. Uvážu dva různé uzly.

✚ Šifry a hlavolamy. Vyřeším hlavolam, vylustím šifru a zašifruji svoje jméno či přezdívkou.

✚ Poranění. Vyzkouším si ošetřit dvě (namaskovaná) menší poranění.

VODÁCKÉ DOPLŇKY:

✚ Plavání. Uplavu 25 m. _____
Podpis: _____

✚ Pádlování. Vyzkouším si správně pádlovat na obě strany. _____
Podpis: _____

✚ Vesta. Správně si obléknu, zapnu a utáhnu vestu. _____
Podpis: _____

✚ Loď. Správně nastoupím do lodi a vystoupím z ní. _____
Podpis: _____

Nováči plní **šest základních úkolů** – z každé oblasti dva (viz obrázky výše – označeno lilii na tmavém podkladu). Podle rozhodnutí vedení oddílu mohou plnit další **tři úkoly**:

- V oblasti **Já a skauting** jsou to dva úkoly. Úkoly týkající se kroje a skautských symbolů nejspíš využijete pouze pro nově přichozí členy a členky (obě tato témata jsou zpracována již v Nováčkovské zkoušce pro vlčata a světlušky).
- V oblasti **Moje družina** je to úkol týkající se účasti na výpravě. Ten možná využijete i pro členy a členky přecházející, například pokud přicházejí z jiného oddílu apod.

Př.

Do skautského oddílu Mravenců přišlo několik nováčků. Hadži přešel z oddílu vlčat, kde byl členem už od šesti let. Skokan přišel také z oddílu vlčat, kam začal chodit ale až letos v červnu, takže byl s vlčaty na pár schůzkách a na výpravě společně se skauty. Nestihl ani tábor. Básník nikdy vlčetem nebyl, přišel, protože od Hadžiho ve třídě slyšel spoustu skvělých historek z tábora. Jaké úkoly v Nováčkovské zkoušce plnili?

- *Hadži plnil jen základní úkoly, vše ostatní už znal ze smečky vlčat.*
- *Skokan plnil základní úkoly a k nim úkoly **Skautské symboly** a **Skautský кроj**, protože vlčáckého Nováčka nestihl splnit. Úkol **Výprava** plnit nemusí, jelikož už si jednu zažil a ví, co výprava obnáší.*
- *Básník splní všechny volitelné, jelikož nebyl ani na výpravě, ani na táboře a o symbolech a kroji moc neví.*

V oblasti **Skautské dovednosti** jsou dva základní úkoly:

- V prvním si má nováček vyzkoušet dovednost, která je pro oddíl důležitá. Tuhle dovednost zadává vedoucí, může jít např. o rozdělování ohně, ošetření základních poranění, vázání uzlů, luštění šifer, vnímání přírody. Je nutné vybírat takovou dovednost, u které má nováček v průběhu plnění dostatek příležitostí na vyzkoušení. Jinak se může stát, že nováček nebude moci dlouho Nováčka dokončit kvůli jednomu úkolu.

Př. *Oddíl Ohniváků vybral jako důležitou oddílovou dovednost vyzkoušení rozdělování ohně, avšak od září do prosince měli v plánu jen jednu výpravu, kde měli rozdělovat oheň. Upravili tedy oddílový plán, přidali ještě schůzku a přidali druhou výpravu. Kuba na výpravě rozděloval oheň poprvé v životě. Připravil si málo chrástí a spíše větší dřevo. Skvěle zvládl škrtnout sirkou, která mu ani za mírného větru nezhasla. Oheň se sice moc nerozhořel, ale ví, co udělal správně a že příště má mít více chrástí. Vašek oheň už rozděloval po několikáté, hořel mu o dost déle. Oba úkol splnili (důležité totiž bylo vyzkoušení a poučení). Kuba se doma hrdě chlubil, že se mu oheň skoro povedl a že do stezky už to zvládne bez problémů.*

- Ve druhém úkolu si vybírá nováček sám, co si chce vyzkoušet. Tento úkol vám může pomoci ukázat, co nováčka zajímá a co by ho mohlo bavit. Pokud je to možné, vytvořte nováčkovi příležitost pro plnění úkolu.

Př. *Šmodra si chtěl vyzkoušet ošetření zranění. Domluvil se svým rádcem Myšákem a ten si na další schůzku nachystal program, jak ošetřit drobná poranění. Šmodra si vyzkoušel ošetřit namaskované říznutí a odřeninu, čímž splnil úkol v Nováčkovi.*

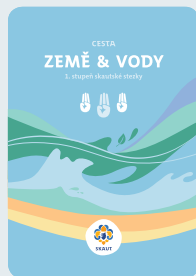

Vodácké oddíly mají navíc čtyři úkoly. Jsou na modrém podkladu označené kotvičkou.

Plnění nováčkovské zkoušky by nemělo nováčkovi zabrat více než **tři měsíce**, na větší prohlubování skautských znalostí a dovedností bude mít dost prostoru ve stezce. Delší plnění Nováčka by pak mohlo výrazně ztížit plnění stezky předpokládaným tempem.

PRVNÍ STUPEŇ STEZKY CESTA ZEMĚ & VODY

První stupeň se skládá ze dvou cest: Země a Vody. Najdete zde **38 základních úkolů**, které jsou rozděleny **do šesti oblastí**. Oblasti jsou rozlišeny barevně pro lepší přehlednost. Každá oblast se dělí do několika podoblastí:

1. stupeň

CO UMÍM A ZNÁM

Praktický život
Tábornická praxe
Fyzická zdatnost
Budme připraveni
Tvořivost a zručnost

KDO JSEM

Já a můj život
Moje svědomí
Osobní rozvoj

MOJE KAMARÁDSTVÍ

Vztahy
Komunikace mezi lidmi
Pomoc druhým

MŮJ DOMOV

Moje rodina
Moje družina

SVĚT OKOLO NÁS

Já v demokracii
Rozmanitost světa
Příběhy našeho světa

PŘÍRODA KOLEM NÁS

Pobyt v přírodě
Vnímání přírody
Poznávání přírody
Hodnota přírody

Jak vypadá stránka stezky:

Co umím a znám **1**

PRAKTICKÝ ŽIVOT **2**

Dokážu se o sebe postarat. Nečekám, že za mě vše budou řešit rodiče nebo vedoucí.
Ve světě se neztratím a umím si poradit.

3 1. POŘÁDEK

Po dobu sedmi dní si budu udržovat co největší pořádek ve svém pokoji nebo na táboře ve stanu (nic nebude na zemi, bude ustláno, mokré věci na sušáku apod.).

Den: 1. ☐ 2. ☐ 3. ☐ 4. ☐ 5. ☐ 6. ☐ 7. ☐

Měřítka: 1. .... 4. ....
2. .... 5. ....
3. .... 6. ....

4

Můj podpis ..... Podpis svědka/svědčké ..... Podpis vedení .....

2. INFORMACE

Zjistím složitější informaci, o kterou mě vedoucí, rádce či rádkyně požádá, nebo kterou naše družina potřebuje (kdy jede vlak, co tu roste za rostlinu, kdo je starostou, v kolik otevírají v obchodě, ...).

Co jsem zjišťoval/a: .....

Kde jsem odpověď našel/našla: .....

Znění odpovědi: .....

Můj podpis ..... Podpis svědka/svědčké ..... Podpis vedení .....

3. JÍDLLO

Nakoupím a uvařím chutné jídlo z těchto základních potravin: brambory, těstoviny, rýže.
Můžu plnit i ve dvojici nebo s družinou.

SUROVINA:	UVAŘENÉ JÍDLLO:	CHUTNALO:
Brambory	.....	ANO/NE
Těstoviny	.....	ANO/NE
Rýže	.....	ANO/NE

Můj podpis ..... Podpis svědka/svědčké ..... Podpis vedení .....

1 Oblast stezky. Zde najdeš, do jaké oblasti stezky úkoly patří. Pomůže ti i barva stránky – každá oblast má svou barvu.

2 Podoblast stezky.
Nadpis říká, do jaké podoblasti následující úkoly patří. Pod nadpisem najdeš **krátký text**, který klukům a holčkám říká, co vše je do dané podoblasti zahrnuto.

3 Úkol. Takto vypadají úkoly v 1. stupni – mají vždy **číslo úkolu, název, zadání a záznam plnění** – řádky na doplnění, políčka na zaškrtnutí a otázky.

4 Podpisy. Místo na podpis hodnotitelů úkolu.

Uprostřed stezky najdete také **vodácké doplňky** – úkoly povinné pro vodní skauty a skautky. Jsou označené kotvičkou. Více o nich najdete v **O vodáckých doplňcích skautské stezky**. Pokud zařazujete jejich plnění, nezapomeňte si sešit přečíst.

Oddílové rozšíření

Kromě základních úkolů je důležitou součástí stezky **oddílové rozšíření** – úkoly, které si oddíl může do stezky doplnit na základě svých specifik, zaměření apod. Pokud se pro ně oddíl rozhodne, stávají se povinnou součástí 1. stupně pro všechny kluky a holky v oddíle. Jak si vytvořit oddílové rozšíření, najdete v kapitole Příprava stezky na míru (str. 24).

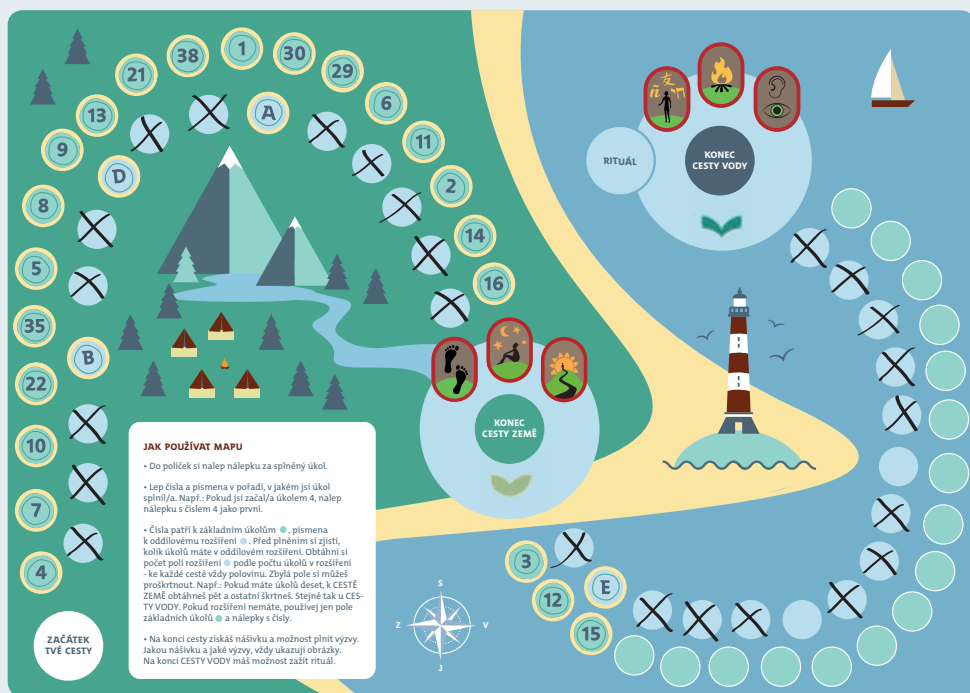
Pro splnění Cesty Země je potřeba splnit polovinu základních úkolů z 1. stupně a případně polovinu oddílového rozšíření, pro splnění Cesty Vody zbylou druhou polovinu úkolů.

S přehledem o plnění stezky pomáhá skautům a skautkám **mapa plnění (na konci stezky)**. Do té si za splněný úkol nalepí samolepku.

- Nálepku s číslem si nalepí do zeleného políčka za splněný úkol ze základních úkolů.
- Pokud máte oddílové rozšíření, nalepí si nálepku s **písmenkem** do modrého políčka.

Aby bylo jasné, kolik úkolů je potřeba splnit pro Cestu Země a kolik pro Cestu Vody, je možné si nepoužitá políčka přeshkrtnat.

Př. Vodička je členkou oddílu Střelka, který má v 1. stupni 6 úkolů do oddílového rozšíření. Má splněnou Cestu Země a už plní Cestu Vody. Jak vypadá její mapa?

Má splněno: Cestu Země (19 úkolů základních a 3 z rozšíření). Z Cesty Vody už má 3 základní úkoly a 1 z oddílového rozšíření. Modrá políčka, která nepotřebuje, si škrtnla, aby věděla, kdy má splněno.

DRUHÝ STUPEŇ STEZKY CESTA VZDUCHU & OHNĚ

2. stupeň

Druhý stupeň se skládá ze dvou cest: Vzduchu a Ohně.

Ve druhém stupni je **50 základních úkolů**.

Ty jsou také rozděleny **do šesti oblastí** se stejným barevným označením jako ve stupni prvním. I tyto oblasti se dělí do několika podoblastí, ale oproti prvnímu stupni přibýly další tři podoblasti: Moje dobrá parta (v oblasti Můj domov), Propojený svět (v oblasti Svět okolo nás), Šetrné chování (v Přírodě kolem nás).

Stezka obsahuje **osobní rozšíření – tzv. zamčené stránky**. Každý skaut či skautka si sám/sama vybírá, jak moc si chce stezku rozšířit.

Skauti a skautky tak postupně přebírají zodpovědnost za svůj rozvoj – sami se rozhodnou, jakou podobu bude mít jejich druhý stupeň skautské stezky. Zároveň se učí plánovat na delší období: vybírají si cíl na rok, tedy počet zamčených stránek na jednu Cestu (nejprve na Cestu Vzduchu, poté na Cestu Ohně).

Ke každé podoblasti existuje jedna zamčená stránka, která obsahuje nabídku úkolů a odborek, jež se k dané podoblasti vztahují. Pro splnění stránky je potřeba splnit

- buď: **dva úkoly** z nabídky,
- nebo **jednu nabízenou odborku pro svou věkovou kategorii**. Lze uznat i zpětně.

Stránku osobního rozšíření je možné začít plnit až ve chvíli, kdy má skaut či skautka splněnou danou podoblast. **Počet stránek si volí na začátku každé cesty 2. stupně (Vzduchu a Ohně), tedy přibližně na rok.**

Na začátku je vhodné skautům a skautkám s výběrem počtu zamčených stránek pomoci. Někteří budou potřebovat povzbudit k vyššímu počtu, jiní zase možná budou příliš ambiciózní. Zvyšovat počet zamčených stránek v průběhu plnění je určitě možné a v pořádku.

Na konci Cesty doporučujeme **společné zhodnocení vedoucího a plnítele/plnitelky**, jestli byl počet předem vybraných zamčených stránek přiměřený. Především po Cestě Vzduchu je toto zhodnocení důležité, pomůže klukům a holkám s volbou před Cestou Ohně. Můžete si položit otázky:

- Myslíš, že sis vybral/a přesně tolik stránek, kolik zvládneš za rok splnit?
- Až si budeš vybírat příště (na Cestu Ohně), podle čeho se rozhodneš?

Další možností, jak pomoci osobního rozšíření mít stezku „na míru“, jsou **vlastní úkoly**. Ty si může do každé zamčené stránky skaut či skautka vymyslet a splnit je místo předepsaných. Dejte pozor na to, aby tematicky odpovídaly obsahu dané podoblasti. Doporučujeme úkol zkontrolovat podle kompetencí skautské výchovy a jeho znění s plnítelem či plnitelkou podle nich doladit.

Jak vypadají stránky stezky:

Co umím a znám **1**

FYZICKÁ ZDATNOST **2**

Pokud chceš, aby tělo reagovalo náročnější fyzickou činností a umělo si poradit s věky vnějšího prostředí, potřebuji pravidelně sportovat. Kromě toho můžu zkoušet nové sporty nebo připravit sportovní aktivitu pro družinu.

3 8. PRAVIDELNĚ SPORTUJI

☐ **Nová činnost.** Po dobu jednoho měsíce se budu pravidelně hodinu týdně mimo školu věnovat jedné konkrétní sportovní činnosti, která je pro mě nová (např. běhání, kolečkové brusle, plavání).

☐ **Zlepšení.** Vyberu si jednu sportovní aktivitu, ve které se během měsíce prokazatelně zlepším (např. v počtu provedených podání při volejbale, v počtu cviků při posilování, v čase nebo vzdálenosti při běhání).

☐ **Více pohybu.** Spočítám a sepišu, kolik času týdně věnuji aktivnímu pohybu a jaký čas provedím u televize, počítače, mobilu, tabletu apod. Výsledkům oznámím rodiče, rádkyni nebo vedoucí/mu. Další dva týdny budu mít pohybu více na úkor těchto aktivit.

☐ **Síla a protažení.** Po dobu jednoho měsíce pravidelně posiluji nebo protahuji (příměrně svému věku, vlastní vahou apod.). Kamarádovi/kamarádce řeknu, jaké to bylo a co dobrého mi to přineslo.

.....

Můj podpis Podpis ved./duševně Podpis vedení

9. ZKOUŠÍM NOVÉ SPORTY NEBO JE ORGANIZUJI

☐ **Nová aktivita.** Navrhnu a vyzkouším s družinou novou skupinovou sportovní aktivitu (softbal, hákov, ultimate frisbee, kimbol apod.).

☐ **Organizace programu.** Zorganizuji sportovní program na družině, výpravě, táboře.

☐ **Zimní a letní.** Vyzkouším jeden nový letní a jeden nový zimní sport. Družině sdělím, jestli nový sport doporučuji a proč.

☐ **Rozcvičení.** Připravím a provedu tři rozcvičení, které budou mít všechny důležité fáze (zahřátí, protažení, rozhybání kloubů, zpevnování).

4

.....

Můj podpis Podpis ved./duševně Podpis vedení

FYZICKÁ ZDATNOST **5**

Baví mě sportovat. Rád/a se hýbu, připravuji sportovní programy a účastním se jich.

6

☐ **Můj cíl.** Stanovím si cíl pro zlepšení fyzické kondice. Zkusím ho do vybraného termínu splnit a poté zhodnotím, jak se mi dařilo.

☐ **Plavání.** Uplavu 200–500 m vybraným plaveckým způsobem.

7

☐ **Běhání.** Uběhnu 2–4 km v kuse.

☐ **Pravidelná chůze.** Stanovím si, kolik času chci denně věnovat chůzi či kolik km chci každý den ujit, a po dobu měsíce se mi daří tento cíl naplňovat.

☐ **Závody.** Zúčastním se závodů nad rámec oddílu (mohou být střediskové, okresní, celostátní). Mohou být i mimo skautskou organizaci.

☐ **Organizuji sport pro všechny.** Zorganizuji takový sportovní program, který si užijí všichni, bez ohledu na minu sportovního nadání.

☐ **Univerzální sportovec či sportovkyně.** V průběhu měsíce půjdu desetkrát sportovat, vyzkouším pět různých sportů.

☐ **Vlastní úkol.** **8**

.....

Název 1. úkolu Můj podpis Podpis ved./duševně Podpis vedení

.....

Název 2. úkolu Můj podpis Podpis ved./duševně Podpis vedení

9

Splnil/a jsem odborku: .....

10

☐ Sportovec Sportovkyně ☐ Plavec Plavkyně ☐ Atlet Atletka ☐ Cyklista Cyklistka

☐ Polárník Polárnice ☐ Potápěč Potápěčka ☐ Vodák Vodáčka ☐ Horolezec Horolezkyně

1 Oblast stezky. Zde najdeš, do jaké oblasti stezky úkoly patří. Také ti pomůže barva pole s názvem oblasti a barva zápatí stránky – každá oblast má svou barvu.

2 Podoblast stezky. Nadpis říká, do jaké podoblasti následující úkoly patří. Pod nadpisem najdeš **krátký text**, který klukům a holkám vysvětluje, co vše daná podoblast zahrnuje.

3 Základní úkol. Takto vypadají úkoly v 2. stupni – mají vždy **číslo úkolu**, **název** a **čtyři varianty úkolu** – skaut či skautka ze čtyř variant vybere k plnění jen jednu.

4 Podpisy. Fungují stejně jako v 1. stupni.

⑤ Zamčená stránka – rozšíření stezky. Nadpis říká, do jaké podoblasti zamčená stránka patří. Pod nadpisem najdeš **krátký text**, který klukům a holčákům vysvětluje, co v dané oblasti patří.

⑥ Prostor pro odemčení stránky. Zde si skaut či skautka nalepí nálepku, až splní základní úkoly v podoblasti, ke které zamčená stránka patří.

⑦ Rozšiřující úkoly. Výběr rozšiřujících úkolů. Pokud chce skaut či skautka plnit stránku s úkoly, zaškrtně si a splní dva z nabídky.

⑧ Vlastní úkol. Sem si může skaut či skautka s vědomím vedoucí/ho dopsat úkol, který si do rozšíření vymyslel/a.

⑨ Podpisy. Místo na podpis hodnotitelů rozšiřujících úkolů.

⑩ Odborky. Nabídka odborek, ze které lze vybrat jednu pro splnění zamčené stránky.

Ve stezce najdete také **vodácké doplňky** – úkoly povinné pro vodní skauty a skautky. Jsou označené kotvičkou. Více o nich najdete v brožurě **O vodáckých doplňcích skautské stezky**. Pokud zařazujete jejich plnění, nezapomeňte si sešit přečíst.

Pro splnění Cesty Vzduchu je potřeba splnit polovinu základních úkolů 2. stupně a zvolený počet zamčených stránek (osobního rozšíření) pro Cestu Vzduchu. Počet zamčených stránek si na začátku dané cesty stanovuje plnící skaut sám / skautka sama. Pro splnění Cesty Ohně je potřeba splnit zbylé úkoly základu a zvolený počet zamčených stránek (osobního rozšíření) pro Cestu Ohně.

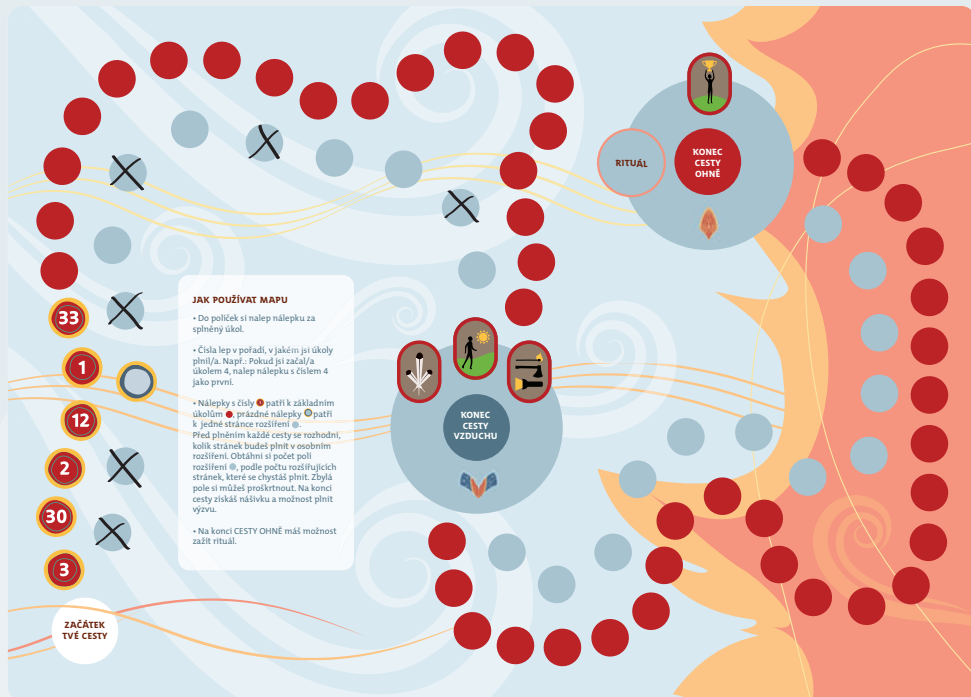
- Nálepku s číslem úkolu si nalepí do červeného políčka za splněný úkol ze základu. Číslo si lepí postupně podle toho, jak úkoly splnili, tj. čísla pravděpodobně budou na přeskáčku.
- Nálepku zamčené stránky si nalepí do šedého políčka.

Aby bylo jasné, kolik úkolů je potřeba splnit pro Cestu Vzduchu a kolik pro Cestu Ohně, je možné si nepoužitá políčka přeskrtat.

S přehledem o plnění stezky pomáhá skautům a skautkám **stejně jako v 1. stupni mapa plnění**. Do té si mohou nalepit nálepku za splněný úkol.

Př.

Pivoňka začala plnit Cestu Vzduchu a rozhodla se vyzkoušet si i rozšíření. Jak vypadá její mapa?

Rozhodla se pro: šest zamčených stránek v Cestě Vzduchu. Škrtnla si přebytečná šedá políčka, aby věděla, kdy má splněno.

Má splněno: Sedm úkolů a celou podoblast Praktický život (úkoly 1, 2, 3). Také má splněné rozšíření této podoblasti. Do splnění Cesty Vzduchu jí zbývá 14 základních úkolů a 5 zamčených stránek.

NÁŠIVKY

Po splnění Cesty získá skaut či skautka příslušnou nášivku jako připomínku plnění. Nášivka se našívá na pravou kapsu doprostřed. Za každou cestu získá skaut či skautka jiný tvar, který dohromady dává celý obrazec, květ – symbol růstu.

Předávání nášivky by mělo být významným okamžikem. Může se tak stát například při oddílovém rituálu, na nástupu, u slavnostního ohně.

Pokud byla některá cesta vynechána (např. skaut či skautka přišel/přišla do oddílu ve čtrnácti letech), je na zvážení oddílu, jak s takovou situací naloží. Je možné využít jen některé nášivky (např. pouze z 2. stupně) anebo nášivky za chybějící cesty skautce či skautovi dát.

VÝZVY

Součástí stezky jsou výzvy. Po dokončení Cesty Země, Vody a Vzduchu následuje vždy nabídka tří výzev.

Po Cestě Ohně následuje výzva Osobní, kterou si skaut či skautka vytváří sám/sama podle pomocných otázek. Je vždy možné plnit více výzev z nabídky splněných Cest, a to i zpětně (např. po Cestě Vody výzvy, které jsou po Cestě Země).

Počet výzev splněných v rámci jednoho roku vždy závisí na rozhodnutí vedoucích. Zvažte vždy časové možnosti vašich akcí (především asi táborů).

Př. *Katýda splnila Cestu Země a po ní splnila výzvu Ranní svítání. O rok později splnila Cestu Vody, po které splnila výzvu Život ve tmě. Zároveň však chtěla vyzkoušet výzvu Noční bdění a Věčný oheň. Po dohodě s vedoucím splnila jenom Noční bdění. Výzvou Věčný oheň by přišla o tradiční putování na konci tábora.*

Při plnění výzev vždy dbejte na bezpečnost všech zúčastněných. Zvažte, kde a kdy budou vaši skauti a skautky výzvu plnit, jaké mohou nastat problémy a jak se jim dá předejít.

Doporučujeme také předem informovat rodiče skautů a skautek o výzvách, které budou jejich děti plnit (a pochopitelně je můžete obeznámit i s dalším programem). V případě nejasností nebo obav tak budete mít dostatek času na vysvětlení bezpečnostních opatření a další domluvu. Předejdete tak vyděšeným telefonátům rodičů a zklamaným skautům a skautkám, kterým plnění vybrané výzvy nakonec rodiče zakázali apod.

Přehled výzev s jejich základním popisem a bezpečnostními doporučeními najdete v příloze.

NOČNÍ BDĚNÍ

VĚČNÝ OHEŇ

15 VĚCÍ

Pro vodácké oddíly a oddíly pracující s vodáckými doplňky je po Cestě Země, Vody a Vzduchu nabídka rozšířena o další dvě vodácké výzvy (podrobnosti najdete v brožuře **O vodáckých doplňcích skautské stezky**).

RITUÁLY

Na konci každého stupně mohou skauti a skautky zažít rituál. Ve stezce najdete popsán obecný rámec rituálu, který odkazuje k jednotlivým živlům. Dle svých potřeb a zvyklostí si můžete rituál v oddíle upravit.

K čemu rituál slouží?

- **Zakončení celého stupně.** Skauti a skautky rituálem uzavřou plnění 1. nebo 2. stupně.
- **Rituál také může mít rovinu symbolickou.** Po splnění stupně uzavřou důležitou etapu skautského života a začínají novou (polovina skautského věku po 1. stupni nebo konec skautského věku a začátek rovingu po 2. stupni). Nebojte se tuto příležitost při rituálu využít, např. k přestupu do roverského kmene.
- **Pro některé může být rituál také lákavým zážitkem.** Na některé působí významnost okamžiku, na další zase možnost přemýšlet. Možná si už mezi sebou starší a mladší členové a členky řekli, jak rituál probíhá, a o to více se na něj těší.

Inspirujte se, využijte rituál k:

- **reflexi prožitého nejen při plnění stezky.** Popovídejte si, jaké pro skauta či skautku plnění stezky bylo, co vše při plnění prožil či prožila. Zkuste přijít na to, jaké zkušenosti si odnáší do další etapy (ať už pro další stupeň nebo pro další seberozvoj v roverském věku).
- **přemýšlení nad slibem a zákonem.** Můžete této příležitosti využít před rituálem nebo po něm. Ve dnech před rituálem si můžete jednotlivé body zákona připomenout odlehčenou formou – hrami, scénkami, tvořením. Před rituálem si můžete přečíst nějaké texty, třeba *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu* od Jiřího Zajíce – Edyho. Přímo v rámci rituálu můžete zdůraznit důležitost slibu a zákona. Mohou to být drobnosti: vyzdobené kartičky s textem slibu a zákona, oddílový pergamen s jejich zněním, citáty k zamyšlení či jiné související texty. Také můžete skautům a skautkám nabídnout, aby si své myšlenky zapsali a schovali na později. Třeba jako dopis nebo do svého zápisníku. Mohou si také napsat dopis na začátku plnění stupně či po složení slibu a ten si v rámci rituálu přečíst.
- **posílení duchovního rozměru v oddíle.** Je příležitostí k zastavení se, zamyšlení se nad sebou i nad hodnotami, které skauting představuje. To celé můžete podpořit prostředím, které pro rituál nebo jeho části zvolíte. Půjde o klidný kout v přírodě, nebo o slavnostní táborový kruh? Bude za úsvitu, za šera, nebo v tmavé noci?
- **podpoře vnímání přírody.** Především rituál v 1. stupni vybízí k vnímání přírody různými smysly. Ve 2. stupni si zase mohou účastníci a účastnice uvědomovat jedinečnost přírody při západu slunce.

JAK SE STEZKOU V ODDÍLE PRACOVAT

JAK ZAPOJIT PLNĚNÍ STEZKY DO PROGRAMU

Stezka by měla být přirozenou součástí oddílového života – měla by se plnit na schůzkách, výpravách, na táboře. Jak se dá do oddílové činnosti nejlépe zapojit?

VĚDOMÉ PLNĚNÍ

Skauti a skautky vědí, že nyní je na programu plnění stezky, ať už přišli za vedoucím a plní úkol sami, nebo jej plní společně v rámci programu oddílu.

10. PŘIVOLÁNÍ POMOCI

Vymenuji telefonní čísla tísňového volání a správné přiřadím, na které zavolat v různých případech (dopravní nehoda, okradl mě, hoří, ...). Vyzkouším si správné přivolání první pomoci (simulovaný telefonát s operátorem).

Př. **Přivolání pomoci** – Vedoucí Pepa si na výpravu připravil program o číslech tísňového volání. Přichystá skautům a skautkám hru, při které si každý do své stezky запиše důležitá čísla a zjistí, co je potřeba při telefonátu sdělit. Následně si každý vyzkouší simulovaný telefonát během scénky. Na konci jim vedoucí řekne, jak se jim telefonát podařil.

8. SPORTOVÁNÍ

Vyrazím s družinou, oddílem, kamarády alespoň třikrát dobrovolně sportovat - běhat, tančovat, na brusle, ...

Př. **Sportování** – Šiška chtěla splnit úkol **Sportování**. Požádala svoji rádkyni Jehličku a ta pro skautky z družiny Borovic připravila část schůzky, na které si vyzkoušely lakros. Aby Šiška splnila zbytek úkolu do stezky, šla o pár dnů později jezdit na brusle s kamarádkami a další den si šly zaběhat. Celkem byla tedy třikrát sportovat.

NEVĚDOMÉ PLNĚNÍ

Skauti a skautky nevědí, že aktivita, která právě probíhá, je zároveň úkolem ve stezce. Úkol je schován do hry, diskuze, ale třeba taky do běžného povídání s vedoucí/m na výpravě. Po aktivitě se dozvědí, že mají hotový úkol do stezky, a mohou si ho podepsat.

14. RADOST

Napišu si alespoň deset věcí, které mi dělají radost. O některých povím své družině a teknu jim, čím by oni mohli udělat radost mně (tak, aby to bylo splnitelné).

Př. **Radost** – Rádkyně Hvězdička si připravila hru o vlajky. Když byl někdo chycen druhým týmem, musel si obnovit život tak, že napsal na papír u klubovny, co mu dělá radost. Každý byl chycen alespoň 10x. Na konci družina zjistila, že splnila úkol Radost do stezky. Kdo chtěl, mohl Hvězdičce papír ukázat a ostatním sdělit, čím mu mohou udělat radost.

Oba přístupy lze kombinovat. Například skauti či skautky v rámci programu nevědomky splní část úkolu a následně jim vedoucí poví, že k dokončení úkolu do stezky jim chybí jen kousek.

Vlastně už ty věci děláme v oddíle normálně!

Je pravděpodobné, že jsou některé úkoly stezky u vás běžnou součástí programu: vaření, nakupování jídelnek, pěší výpravy s batohem a mapou, rukodělky, stavba tábora, poslouchání skautských příběhů...

Využijte to a ukažte jim, že se běžná činnost oddílu a stezka kryjí. Jak na to? Tak třeba: Vytvořte si seznam běžných aktivit, které v oddíle děláte, a propojte je s úkoly:

- Nechte skauty a skautky projít úkoly ve stezce a označit si, co vše v oddíle děláte. Např.: Na výpravách jdete společně nakoupit a uvaříte jídlo. Vaříte z brambor, těstovin i rýže (úkol Jídlo). Přespáváte v létě ve stanu nebo v přístřešku (úkol Přespání).
- Nechte skauty a skautky, aby si svá zjištění vzájemně představili a porovnali.
- Plnění těchto úkolů podpoříte tak, že seznam vyvěsíte na nástěnku klubovny.
- Seznam aktualizujte dle nových příležitostí, můžete ho také vytvořit s platností na konkrétní tábor, výpravu a akce.

Občas úkoly skatům a skautkám připomeňte a nabízejte jejich plnění. Např. službě v kuchyni na výpravě nabídněte plnění úkolu Jídlo. Po zvládnutí úkolu připomeňte, že si skauti a skautky mají nechat úkol podepsat.

HODNOCENÍ PLNĚNÍ ÚKOLU

Jak hodnotit plnění úkolu? Proč je hodnocení důležité a jak ho správně používat?

1

Můj podpis

2

Podpis svědka/svědčyně

3

Podpis vedení

POŘADÍ	CO DĚLÁ SKAUT ČI SKAUTKA	PROČ JE TO DŮLEŽITÉ	JAK POUŽÍVAT
1	Zhodnotí, jestli už má úkol splněný. Pokud ano, podepíše se do kolonky Můj podpis .	Skaut či skautka se učí sebehodnocení . Říkáme, že jako první je důležitý vždy jeho či její názor na splnění. Dáváme jim tím důvěru .	Pokud skaut či skautka nemají u úkolu svůj podpis a žádají vás o podpis (svědka, svědkyně či vedení), zeptejte se jich, jestli si myslí, že už úkol mají splněný. Pokud nevědí, můžete jim pomoci návodnými otázkami.

2	Požádá někoho, kdo může plnění úkolu posoudit, o zpětnou vazbu . Pokud tento člověk usoudí, že má skaut/ka splněno, podepíše se do kolonky svědek/svědkyňě . Může to být kamarád či kamarádka, někdo z rodiny, z oddílu apod.	Zpětná vazba od svědka či svědkyně slouží tomu, aby úkol opravdu pomáhal k rozvoji. Pokud skaut či skautka vědí, co se při plnění úkolu dařilo a co je potřeba zlepšit, odnášejí si mnohonásobně větší zkušenost , než kdyby si úkol ve stezce jen odškrtnli jako splněný.	Popovídejte si, co se při plnění úkolu povedlo. Buďte konkrétní. Pokud to jde, můžete si zlepšení ukázat prakticky. U některých úkolů je vhodné najít si klidné místo a povídat si déle (slib a zákon), jindy postačí zpětná vazba přímo u plnění (sekání sekerou).
3	Ukáže úkol někomu z oddílu, kdo má stezku na starosti – vedoucí, rádce či rádkyně apod. Jejich podpis patří do kolonky Podpis vedení . Může to být stejná osoba jako svědek či svědkyně.	Tato kolonka pomáhá vedení oddílu, aby si udrželo přehled o plnění stezek . Doporučujeme určit jednu osobu nebo zřídit společné záznamové místo pro oddílovou radu, kde bude přehledně napsáno, kdo má co splněného. Pokud je svědek či svědkyně stejná osoba jako u podpisu vedení, neměl/a by zapomínat na předchozí krok – zpětnou vazbu.	Podepisování do kolonky Podpis vedení je ideální chvíle, kdy zapsat splněný úkol do tabulky pro vedoucí či na společné záznamové místo. Podpis také můžete využít jako příležitost k povídání si o celém úkolu. Např.: jak se plnění úkolu skautovi či skautce dařilo, co nového se naučil/a nebo vyzkoušel/a, co si odnáší ze zpětné vazby svědka či svědkyně apod.
Jsou u úkolu tři podpisy ? Úkol ve stezce je hotový! Hotový úkol je základní krok při plnění stezky.			

V 1. stupni zpětnou vazbu usnadňuje také **záznam plnění úkolu**. Jde o různé otázky a řádky k doplnění, které pomáhají s ujasněním myšlenek ohledně úkolu, nabízejí prostor pro průběžné zaznamenávání delších úkolů. Také slouží jako vzpomínka na plnění 1. stupně. Svědkům a svědkyním zase záznam pomůže se zpětnou vazbou k plnění úkolu.

Výše popsany postup zabere nějaký čas. Pokud se stezkou začínáte, může se ze začátku jednat o delší časový úsek.

Je dobré holkám a klukům také vysvětlit, co to zpětná vazba je, proč ji používáte, jak ji správně dávat a jak přijímat.

Za jedním z vedoucích, Vaškem, přišel skaut Uhlík, že by si rád splnil úkol Sekera. Ve stezce má vyplněný záznam plnění:

5. SEKERA

Prokážu, že umím pracovat se sekerou. Dodržuji zásady bezpečného zacházení. Nasekám třísky.

Během práce se sekerou dodržuji tyto bezpečnostní zásady:

1. *Sekám vždy v dřevníku na špalku.*
2. *Sekám jen se sekou, která není rozbitá.*
3. *Dávám pozor, jestli nemůžu ohrozit ostatní.*

Třísky jsem nasekal/a dne: .....

.....
Můj podpis

.....
Podpis svědka/svědyně

.....
Podpis vedení

Uhlík: Vašku, podepíšeš mi prosím úkol **Sekera?**

Vašek: Rád, pokud máš splněno. Podíváme se do stezky. Vidím, že ti chybí tvůj podpis, myslíš, že už máš splněno?

Uhlík: Nooo nevím, mám to tady vypsany... hmmm, jo, vidíš, třísky jsem nenasekal. Tak já ti to ukážu, jo?

Uhlík naseká v dřevníku třísky, Vašek se dívá. Uhlík si podepíše úkol v kolonce Můj podpis.

Uhlík

.....
Můj podpis

.....
Podpis svědka/svědyně

.....
Podpis vedení

Uhlík: Tak už to mám, podepíšeš mi to?

Vašek: Ano, vidím, že třísky jsi nasekal. Jsou tenké, půjde s nimi snadno rozdělat oheň. Jsem rád, že jsi dodržel všechny zásady, co tu píšeš: sekal jsi v dřevníku na špalku, zkontroloval jsi, že sekyra je v pořádku, neviklá se jí topůrko. Taky ses rozhlédl kolem sebe, jestli nemůžeš někoho ohrozit. Příště zkus sekeru chytout více na konci, nemusíš pak do sekání dávat takovou sílu. Můžeš si také vybrat dřevo, které nemá suky, třísky pak půjdou lépe nasekat.

Uhlík: Jooo, ten suk mi dlouho nešel. Díky za radu a za podpis. A ty mi můžeš podepsat i kolonku vedení?

Vašek: Ne, kdepak, stezku má u nás na starosti Sysel, podpis ti dá on a napíše si, že už tento úkol máš splněný.

15. SMYSL

Vyberu si tři věci (písnička, příběh, hra, kterou hrajeme apod.) a u každé povím, co nám chce podle mne říct, jaký je její smysl, co nás může naučit.

Př. V průběhu dne si skautky zahrály tři hry. Poté jim vedoucí Kecka řekla, že by si mohly splnit úkol do stezky **Smysl**, pokud vymyslí, proč hry hrály. Kdo měl zájem, přišel už s podepsanou kolonkou Můj podpis za vedoucí do jídelny. Společně v diskuzi probraly, proč hry hrály. Vedoucí Kecka se jich ptala: „Dnes jsme si zahrály tři hry, které jsem pro vás připravila – Abeceda, Kočka a myš a Gordický uzel. Zkusily jste vymyslet, proč jsme je hrály. Co vás napadlo?“

Liška: „Já myslím, že při Kočce a myši jsme si hodně zaběhaly, takže jsme ji hrály, abychom se protáhly.“

Želva: „To si myslím taky. U Kočky a myši jsem byla celá uříčená, to se mi u Abecedy nestalo. Tam jsem se nasmála.“

Kecka: „A čemu přesně ses smála?“

Želva: „Když Liška povídala abecedu jako sportovní zápas, tak to bylo vtipné, možná lepší než opravdový zápas.“

Kecka: „A k čemu myslíš, že tahle hra byla?“

Šťovík: „Hru jsme hrály, abychom si vyzkoušely, jak různě se dá něco ostatním říct a ukázat. A že někdy něco stejného jako abeceda může znít jinak, když to jinak řekneme.“

Kecka: „Skvělé, myslím, že jste přišly na to, proč jsme hrály Abecedu a Kočku a myš. Co Gordický uzel? Proč jsme hrály ten?“

Šťovík: „Abychom se zamotaly! A rozmotaly!“

Liška: „Ale to rozmotání byla pěkná fuška, vůbec jsme se na začátku nemohly domluvit.“

Želva: „Jasně! Na spolupráci ta hra byla. Proto jsme ji hrály, abychom se zkusily domluvit.“

Kecka: „Ano, přesně proto jsme ji hrály. Myslím, že můžete dostat podpis do stezky do kolonky svědek/svědyně. Také se vám podepíšu jako vedení.“

Hledejte společný čas na plnění stezky, chvíli, kdy jednotlivci či dvojice mohou přijít za vedoucími a zabývat se plněním. Pomůže vám udržet si přehled o plnění, v klidu se podívat, jak si kluci a holky ve své stezce vedou. V neposlední řadě jde o příjemný čas, který mají skaut či skautka a vedoucí pro sebe mimo ostatní program.

Příklady, jak takový čas může fungovat:

- Schůzka 1x za měsíc, kde je dostatek vedoucích. Každý skaut či skautka si vždy určitou dobu s vedoucí/m povídá o stezce. Pro ty ostatní je připravený jiný program. Všichni se vystřídají.
- Pravidelná dvouhodinka na každé výpravě – každý vedoucí nabízí konkrétní oblast, skauti a skautky si vyberou, kam chtějí jít, nebo postupně navštíví všechny vedoucí.
- Pravidelná hodina na táboře. Skauti a skautky se předem s vedoucí/m domluví, kdy dorazí.
- Vyhrazená půlhodinka na každé schůzce.
- Do pravidelné přespávačky v klubovně zařadíte i čas na stezku.

JAK ZAVÉST STEZKU V ODDÍLE KROK ZA KROKEM

Rozhodnutí, že chceme stezku do oddílu, je důležitý první krok. Pojďme společně projít i ty další. Není jich málo, ale věříme, že vám pomohou:

1. Představení stezky oddílové radě.
2. Zhodnocení stavu, jak jsme pracovali se stezkou dosud.
3. Příprava stezky na míru.
4. Zapojení rádců a rádkyň.
5. Roční plán oddílu s plněním stezky.
6. Začínáme!

1. PŘEDSTAVENÍ STEZKY V ODDÍLOVÉ RADĚ

Všechny kroky podnikejte co nejvíce společně s oddílovou radou. Jednak nebudete na vše sami a všichni budou mít přehled, ale také je snadněji pro používání stezky nadchnete.

Prolistujte si společně stezku a podpůrné materiály, především pak Brožuru pro vedoucí. Zjistěte, jak stezka funguje. Domluvte se, kdo z oddílové rady za co zodpovídá a co vše stezka ovlivní. Například se o stezku může starat „stezkový tým oddílové rady“ nebo každý rádce či rádkyně plnící stezku se svou družinou.

Př. *Bárný je zástupkyně vedoucí v oddíle Smajlíků. Byla o víkendu na setkání krajských vedoucích a seznámila se tam se stezkou. Nadchla se pro ni a domluvila se s vedoucí oddílu Rafem, že připraví speciální oddílovou radu. Bárný na ní představila stezku. Vysvětlila všem, jak funguje. Společně si pak všichni u kávy a čaje stezku prolisovali a povídali si o ní. Rafa napadlo, jak stezku předají na podzimní výpravě, Skokanku zase, co by se dalo dát do oddílového rozšíření. Rádce Mikeš a rádkyně Větrník si zase listovali stezkami a hledali, jaké úkoly by chtěli splnit s družinou na schůzce. Nakonec se domluvili, že se o stezku budou starat Bárný se Skokankou. Rádce Mikeš a rádkyně Větrník budou plnit stezku se svou družinou. A hlavně se těší na další „stezkovou radu“, kterou si naplánovali v místní cukrárně.*

2. ZHODNOCENÍ STAVU, JAK JSME PRACOVALI SE STEZKOU DOSUD

Než začnete s novou stezkou, je třeba si uvědomit, v jaké z následujících čtyř situací se váš oddíl nachází (popř. jaký popis je nejbližší vaší situaci). Ke každé situaci najdete doporučení, na co je dobré se zaměřit a na co si dát pozor.

Nemáme žádnou stezku

V oddíle žádný skaut či skautka neplnili skautskou stezku (starší, experimentální apod.) nebo ji plnili hodně dávno. Můžete se stezkou začít najednou u všech členů a členek – s mladšími 1. stupeň, se staršími 2. stupeň.

Zaměřte se na to, aby si všichni zvykli, že se v průběhu roku plní. Skautům a skautkám velmi pomůže, pokud budete využívat vědomé i nevědomé plnění. Pro vedoucí může být náročné si zvyknout, že musí na stezku myslet při plánování. Pomoci může pravidelný prostor v rámci oddílové rady věnovaný plnění stezky a dlouhodobý plán oddílu, kde si jednotlivé úkoly ze stezky rozplánujete.

Máme starší nebo vlastní stezku, ale vůbec nefunguje

Kluci a holky většinou se stezkou sami od sebe nepracují, neplní sami úkoly, nejsou zvyklí si ji vozit na akce. Vedoucí ji do programu moc nezařazují.

Každý dostane stupeň podle věku, nehledě na to, který má nyní. V nové stezce všem uznáte splnění úkolů, které jsou stejné nebo podobné. Na začátku se zaměřte na to, abyste stezku pravidelně zařadili do oddílového života. Opět je důležité zařadit i nevědomé plnění.

Máme starší nebo vlastní stezku, trochu nám funguje, ale ne u všech

Kluci a holky si stezku většinou vozí. Někteří plní úkoly i mimo oddíl. Vedoucí ji občas zařadí do programu výpravy či na táboře. Někdo stihne splnit stezku za rok, někdo má několik let Cestu Země.

Nabídněte, že zájemci mohou dokončit starší stezku, nebo získat a plnit stezku novou. Nováčkům nabízejte pouze novou stezku. Kdo už dokončil stupeň starší stezky, získá novou stezku podle svého věku.

Doporučujeme využít možnosti **oddílového rozšíření** a podpořit aktivnější členy a členky v plnění **zamčených stránek**. Při přechodu ze staré stezky na novou vždy zvažte uznání podobných úkolů, pokud se přechází z nedokončeného starého stupně nebo by podle věku měli skauti a skautky být uprostřed stupně stezky nové (např. už by měli mít splněnou Zemi nebo Vzduch).

Máme starší nebo vlastní stezku a funguje nám

Kluci a holky stezku vnímají jako běžné vybavení na schůzky i na akce. Je běžné stezku plnit i mimo oddíl. Vedoucí ji zařazují do programu výpravy či na táboře. Většina kluků a holek plní jeden stupeň za rok, většina oddílu se dostane ke 4. stupni stezky.

Začněte se stezkou postupně. Nabídněte, že zájemci mohou dokončit starší stezku, nebo získat a plnit stezku novou. Nováčkům nabízejte pouze novou stezku. Formulace úkolů ve starých stezkách může vytvořit dojem, že jsou náročnější. Ukažte skautům a skautkám, že nová stezka je té staré rovnocenná, a naopak pro ně může být v něčem zajímavější (například zapojením odborek). Využijte oddílové rozšíření a podpořte kluky a holky v plnění zamčených stránek. V případě přechodu ze starší stezky na novou uznejte splnění úkoly (případně podobné) ze staré stezky i ve stezce nové.

3. PŘÍPRAVA STEZKY NA MÍRU

Důležitá součást nové stezky je možnost jejího přizpůsobení na míru oddílu. Chceme, aby stezka umožnila podtrhnout jedinečnosti každého oddílu. Nabízí tak spoustu možností. Můžete využít rozšíření, upravit si úkoly, vymyslet vlastní výzvy.

Oddílové rozšíření

Všechny skautské oddíly mají mnoho společného, ale přesto je každý jiný. A právě proto je v prvním stupni prostor pro oddílové rozšíření. Každý oddíl si zde může doplnit úkoly, které ve stezce nejsou, ale které chce, aby jeho členové a členky splnili. Je na vás, jestli vůbec a jak rozsáhlé rozšíření ve stezce budete mít.

Úkoly můžete vymyslet vlastní nebo si je vybrat z připravené nabídky na **webu pro oddílové rozšíření**. Zde najdete různé metodicky zpracované úkoly.

Vybrané úkoly (vlastní nebo z nabídky na webu) si můžete vypsát do připravených volných stran ve středu stezky nebo na webu vygenerovat do PDF ve stezkové grafice. Vytisknete si je a nalepíte či vložíte do prostřed stezky místo předepsaných stran.

ODDÍLOVÉ ROZŠÍŘENÍ

Tato část stezky je určena pro vložení oddílového rozšíření. To jsou úkoly, které oddíl vybere jako součást 1. stupně pro všechny své členy a členky. Zeptej se, jestli máte úkoly v oddílovém rozšíření.

Úkoly je možné dopsat ručně, ale také je vedoucí může vytisknout z webu stezky:

STEZKA.SKAUT.CZ

Vytištěnou stránku si sem pak můžete vložit (otevřít sponky, vložit a sponky zavřít) nebo nalepit.

**GENERÁTOR
ODDÍLOVÉHO ROZŠÍŘENÍ**

Seznam úkolů Přidat úkol Generátor Balíčky Návod O stezkách

Domů / Výpis úkolů

SEZNAM ÚKOLŮ

Přidat úkol

Název	Zadání	Balíčky	Vytvořena	Tagy	Autor	Verze	Akce
Vysvětlení symboliky státní vlajky Úkol Metodika	Vysvětlím ostatním členům družiny, proč je pro nás státní vlajka důležitá, proč ji vyznámeme a...	---	06.06.2019	symbolika, osobní rozvoj	Eliska Ormelková (Fvein)	Vše	Nové Vytvořit Upravit Mazat
Skaut/ka je veselý myslí Úkol Metodika	Vysvětlím ostatním v družině, jak chápu bod zákona „Skaut je veselý myslí“.	---	06.06.2019	já a můj život	Eliska Ormelková (Fvein)	Vše	Nové Vytvořit Upravit Mazat
Deník pocitů a myšlenek Úkol Metodika	Po dva týdny si budu každý den psát deník o tom, co jsem zažil/a, jaké byly mé pocity a co jsem si...	---	06.06.2019		Eliska Ormelková (Fvein)	Vše	Nové Vytvořit Upravit Mazat
Ivančena Úkol Metodika	Naučím si kamennou mohylu klaněna. Druzině sdělím důvod vzniku mohyly a další zajímavou informaci...	---	06.06.2019	příběhy našeho světa	Eliska Ormelková (Fvein)	Vše	Nové Vytvořit Upravit Mazat
Prezentace o poslání Úkol Metodika	Výběru si z knih, filmů či internetu jednu osobu, jejíž posláním mě oslovilo zaujalo, a ostatní třeba...	---	06.06.2019	já a můj život	Eliska Ormelková (Fvein)	Vše	Nové Vytvořit Upravit Mazat
Název a znak Úkol Metodika	Zjistím, jak vzniklo jméno nebo znak našeho oddílu a tento příběh zhvuřím (glámat, příběh, básně)...	---	07.06.2019	příběhy našeho světa	Eliska Ormelková (Fvein)	Vše	Nové Vytvořit Upravit Mazat
Su Jiffi Úkol Metodika	S družinou zjistíme, proč je su Jiffi patronem slaušů, a najdeme dvě zajímavé informace o jeho...	---	07.06.2019	příběhy našeho světa	Eliska Ormelková (Fvein)	Vše	Nové Vytvořit Upravit Mazat
Mé tělo Úkol Metodika	Zjistím si, jaké změny probíhají během puberty a dospívání.	---	07.06.2019	osobní rozvoj	Eliska Ormelková (Fvein)	Vše	Nové Vytvořit Upravit Mazat
Partnerský život Úkol Metodika	Zamyslím se nad tím, jaký partnerský vztah bych chtěla v životě prožít. Zda bych se chtěla stěnit...	---	07.06.2019	já a můj život, vztahy, osobní rozvoj	Eliska Ormelková (Fvein)	Vše	Nové Vytvořit Upravit Mazat

Jak rozšiřovat

Při přípravě rozšíření myslíte na to, že rozšíření je určené pro věk cca 11–13 let, v tomto věkovém rozmezí by měli být skauti a skautky schopni úkoly splnit. Úkol by neměl být náročnější než úkol z 2. stupně stezky a přiměřeně aktivní člověk by měl mít šanci splnit úkoly v základu i rozšíření v průběhu dvou let. Úkol by měl být vhodný pro stezku (někdy se více hodí rituály, speciální akce, osobní vzor...).

Může být mnoho důvodů, proč je dobré si stezku rozšířit. Například:

- **Vytvořit nadstavbu základním aktivitám.** V oddíle třeba zavádíte družinový systém a chcete jej podpořit dalším úkolem ve stezce.
- **Přidat úplně nové téma.** Např.: Jezdíte občas na šifrovací hry? Přidejte si úkoly k šifráům.
- **Chybí vám ve stezce úkol na tradice vašeho regionu?** Doplňte si ho.
- **Využít zaměření oddílu.** Jste křesťanský oddíl? Nebo sportovně či umělecky zaměřený? I vám pomůže oddílové rozšíření.
- **Využít dlouhodobé cíle oddílu.** V dlouhodobých cílech se chcete věnovat přírodě a pohybu, proto přidáte do stezky úkoly na toto téma.
- **Chcete přidat aktivity na tradice vašeho oddílu.** Máte v oddíle nějakou speciální činnost, tradiční aktivity nebo třeba zajímavou historii vašeho oddílového znaku? Můžete na toto téma přidat úkol do stezky.
- **Individualizovat stezku.** V některých případech je užitečné vytvořit členovi nebo člence v rozšíření úkol na míru. Třeba v případě fyzické zdatnosti může člen se zdravotními problémy plnit v rozšíření vlastní úkoly, které budou nahrazovat ty, jež plnit nemůže.

Další tipy k přípravě rozšíření:

- Zapojte do vymýšlení všechny, kdo u vás v oddíle se stezkou pracují.
- Nebojte se úkoly konzultovat i se skauty a skautkami.
- Rozšíření mějte hotové před tím, než skauti a skautky začnou plnit Cestu Země a Vody.
- Musí totiž vědět, kdy mají splněnou polovinu úkolů ve stezce.
- Vybírejte raději méně úkolů než více. Zvažte, kolik času chcete plnění stezky věnovat.
- Zvolte takové úkoly, které zvládnete v průběhu dvou let alespoň dvakrát zařadit do programu oddílu. Př.: Pokud zařadíte plavání, je potřeba zajít během roku několikrát do bazény nebo v létě tábořit u rybníka či přehrady, aby ti, kdo poprvé nemohli úkol splnit, měli nějakou další možnost.

Úpravy úkolů

Snažíme se, aby úkoly stezky byly a dobře plnitelné pro co nejvíce oddílů. I tak se může stát, že si chcete některý úkol upravit pro jednotlivce nebo celý oddíl. Důvody a jejich řešení mohou být různé:

- **Skaut či skautka mají specifické potřeby** (handicap, nadání, sociální znevýhodnění apod.) a daný úkol je pro ně nesplnitelný.

Př. *Vodička má zdravotní problémy a dlouhodobě nemůže sportovat s ostatními (běhat, tancovat, jezdit na bruslích...), povolené má speciální cviky. Úkol **Sportování** je pro ni nyní nereálný. S vedoucí/m se domluví, že místo něj si vymyslí vlastní úkol zahrnující speciální cviky, které má cvičit. Navrhla, že je ukáže i družině a mohou si je vyzkoušet společně.*

Př. *Lasička je orientační běžkyně a úkol **Orientace** na běžné mapě je pro ni příliš snadný. Lasička bude proto plnit **Orientaci** na mapě s netypickou mapou (haptickou, částečně slepou apod.). Změna úkolu jí pomůže k nabytí nových znalostí.*

- **V oddíle se dané podoblasti věnujete jinak, než jak je v úkolu ve stezce** (například tradiční akcí apod.)

Př. *V oddíle Kachniček od jara pěstují u klubovny zeleninu na tábor, ale ne od semínka, nýbrž ze sazeniček. Tato činnost je velmi podobná úkolu **Rostlina či zvíře**. Kachničky se domluví, že budou úkol plnit společným pěstováním zeleniny ze sazeniček, ale vyberou si takové druhy, které se v průběhu růstu výrazně mění, aby mohly dobře sledovat jejich změnu.*

Jak na úpravu úkolu?

- Zamyslete se, proč je úkol potřeba upravit, jak velké úpravy potřebuje, pro koho všeho bude úprava (jednotlivci, družina nebo i celý oddíl).
- Podívejte se do přílohy, ke které kompetenci a jejímu projevu se daný úkol váže.
- Upravte úkol tak, aby se i po úpravě vázal k projevu a kompetenci. Někdy pomůže upravit jen konkrétní část např. pomůcky, místo plnění, záznam plnění apod.
- Vysvětlete skautům a skautkám, proč úpravu ve stezce děláte. Společně se naučte, že je to běžné a plnění stezky je stále pro každého „fér“.

4. ZAPOJENÍ RÁDCŮ A RÁDKYŇ

Aby se stezka stala přirozenou součástí oddílového života, je důležité, aby ji tak vnímali i rádci a rádkyně. V ideálním případě jsou to kluci a holky ve stejném věku, jako jsou ostatní členové a členky družiny (tzn. družinový systém). Tím pádem plní stezku. Taková situace může být na začátku náročná pro vedoucí, rádce, rádkyně i samotnou družinu. Jak tomu předejít a jak rádcům a rádkyním pomoci?

Zapojte rádce a rádkyně do stezky co nejdříve

Rádci a rádkyně jsou klíčové osoby, pokud chcete, aby stezka v oddíle uspěla. Pokud stezku do oddílu teprve zavádíte, představte ji nejdříve rádcům a rádkyním. Ukažte jim, jak stezka vypadá a funguje, s čím může pomoci jim a družině. Pověďte jim o tom, co je ve stezce zajímavé. Ptejte se, co se jim líbí a co by si chtěli vyzkoušet. Můžete společně vymyslet, jaké úkoly lze plnit na schůzkách a jak.

Zde je pár tipů:

- **Dejte jim O skautské stezce pro rádce a rádkyně!**

Je to útlý sešítek, který lze vložit do Rádcovského zápisníku. Obsahuje vše, co by o stezce rádce a rádkyně měli vědět a mohli potřebovat.

Najdeš jej na radce.skaut.cz.

- **Dejte jim tabulky plnění pro rádce a rádkyně.**

Můžou si tam zaznamenávat splnění úkolů všech z družiny. Pomůže jim to připravit program na míru.

- Ukažte jim web www.stezka.skaut.cz a radce.skaut.cz.

- **Setkávejte se nad stezkou.** Najděte si s rádci a rádkyněmi čas a společně si pravidelně povídejte o plnění stezky. Vymýšlejte, co by se kdy dalo plnit, poraďte s problémy, ptejte se na plnění

- **Vyjasněte si, kdo za co zodpovídá.** Mohou vám pomoci tyto otázky:

- Kdo se může podepisovat do kolonky vedení? Kdo udržuje přehled o tom, jak se stezka plní? Za kým jít, když si se stezkou nevím rady?
- Chceme stezku plnit na každé schůzce? Kdo a kdy připravuje program se stezkou? Kdy bude vyhrazen čas na povídání o stezce?

- **Buďte trpěliví.** Po počátečním nadšení se mohou objevit zádrhly. Nepovedený program, nezájem členů nebo členek apod. Buďte trpěliví, podpořte rádce a rádkyně v jejich úsilí a povzbudte je. Pár klopýtnutí ještě neznamená konec stezky v družině či celém oddíle.

Př. Oddíl Lochnesek se se svými rádci a rádkyněmi dohodl, že každý měsíc připraví program, při kterém bude splněn alespoň jeden úkol ze stezky. Na schůzkách se o plnění stezky starají rádci a rádkyně, na výpravách ostatní vedoucí. Rádci a rádkyně si budou zaznamenávat plnění stezek svých členů a členek do tabulky. Kolonku „Podpis vedení“ mohou podepsat u všech kromě sebe (protože stezku plní také). Každý měsíc v rámci oddílové rady se informace z tabulky přepíše do společného záznamu a rádci a rádkyně mají možnost se poradit, jak další měsíc plnit stezku se svojí družinou. Pokud si nevědí rady, mohou napsat vedoucí Áje, která má za oddíl stezku na starost.

Rádce či rádkyně plní svoji stezku a zároveň pracuje se stezkou v družině

Pro rádce a rádkyně může být náročná situace, kdy plní vlastní stezku a zároveň mají stezku plnit se svojí družinou. Jak jim můžete pomoci?

a) Ukažte, které úkoly se dají splnit tím, že připraví část programu schůzky.

Budou tak plnit svoji stezku i v době, kdy chystají program na schůzku.

Př. Rádkyně Beruška plní rozšíření podoblasti Praktický život. Vybrala si úkol **Orientace na mapě**. Připravila pro družinu program o mapových značkách a ukázala jim, co jim může při hledání v mapě pomoci. Tím splnila daný úkol ve stezce.

Orientace na mapě. Připravím program, díky kterému se ostatní z družiny zlepší v orientaci na mapě.

b) Najděte společně úkoly, které jsou podobné napříč stupni

Snadněji pak zařadí plnění obou stupňů do schůzky.

Př. Rádce Ľuf si s vedoucím Břeťou našli, že úkol z 1. stupně **Můj názor** a úkol z 2. stupně **Vlastní názor** jsou si podobné.

24. MŮJ NÁZOR

Napišu nebo řeknu svůj názor např. na spolupráci družiny při hře, na výpravu, tábor. Co mě zaujalo, co se mi líbilo i co se mi nelíbilo a proč. Dokážu formulovat svůj názor. Jsem konkrétní a citlivý/á.

Férová diskuze. Budu pozorovat diskuzi (např. v oddíle, v médiích). Podle seznamu pravidel férové diskuze (můžu se inspirovat v knize nebo na internetu) ohodnotím diskutující a s výsledkem seznámím ostatní.

*Před schůzkou si Ľuf našel pravidla férové diskuze. Na schůzce zorganizoval jednoduchou hru, při které družina Tukanů musela spolupracovat. Následovala diskuze, jak se jim spolupráce dařila. Ľuf při diskusi sledoval, jak se komu daří pravidla dodržovat. Poté všem z družiny řekl, co vypožoroval, a splnil tak úkol **Vlastní názor** (Budu pozorovat...). Mladší členové družiny diskuzí splnili úkol **Můj názor**.*

c) Naplánujte společně, kdy které úkoly na schůzkách plnit. Najděte si čas přímo pro rádce a rádkyně, ve kterém se budete věnovat jejich plnění stezek.

Podpořte tak jak plnění stezek v družině, tak rádce a rádkyně v plnění jejich vlastních stezek.

Př. *V oddíle Mrožů se snaží vedení rádcům se stezkou pomáhat. Každý měsíc se rádcové Ľako a Pterodaktyl sejdou s vedoucím Orlem v čajovně. Povídají si, jak jim to jde v družinách. Vždy si také najdou čas na stezku. Naplánují, co by se dalo dělat na dalších schůzkách. Také mohou splnit některé úkoly ve své stezce, naposled Pterodaktyl plnil úkol Hospodaření s časem. Povídal Orlovi, že by si chtěl udělat více času na hraní na kytaru, výcvik svého psa a také na přípravu programu na schůzku. Vymysleli, kdy si na tyto věci udělá čas.*

Smysluplné věci. Sepíšu tři věci, které dělám a mají pro mě opravdový smysl (péče o zvíře, hraní si se sourozencem apod.). Řeknu vedoucí/mu nebo rodiči, kdy si na ně pravidelně po dobu čtrnácti dnů udělám čas, a budu se to snažit dodržet.

5. ROČNÍ PLÁN ODDÍLU S PLNĚNÍM STEZKY

Víte, jak stezka funguje, upravili jste ji na míru oddílu, rádcové a rádkyně jsou připraveni vám pomoci. Ještě vás čeká jeden důležitý krok. Zařadit plnění stezek do celoročního plánu.

Př. *Mandragora vyprávěla svoje zkušenosti se stezkou na čekatelkách: „Všichni jsme byli na začátku ze stezky nadšení. Jenže to trvalo jen tři měsíce. Nebyly příležitosti, kdy ji plnit, vedoucí na to zapomínali a my taky. Nestihli jsme stezku za rok, ani za rok a půl. Pak jsme ji znovu chtěli rozjet – vždyť na začátku to byla zábava. Najednou jsme byli starší a úkoly nám přišly lehké. Tak jsme ji zas neplnili.“ Poté společně čekatelé přemýšleli, jak předejít podobným situacím. Našli jednoduchou odpověď – využít plánování!*

Proč plnění stezky plánovat?

Aby skauti a skautky zvládli jednu cestu za rok a měli šanci na táboře vyzkoušet výzvy a zažít rituály ihned po dokončení cesty nebo stupně.

Jak zapojit stezku do plánu oddílu

Př. Oddíl Tapírů a Tapírek má pravidelnou plánovací radu – sestavují plán na tento skautský rok. Nejprve si povídali, co by vše tento rok chtěli zvládnout. Bageta by rád, aby byli skauti a skautky samostatnější, Cibule si zase představuje, jak kluci a holky zkoušejí a učí se různé věci – sportují, poznávají přírodu, ale mají i hezké vztahy. Vypadá to, že každý chce něco jiného a letos bude náročné stanovit celoroční cíl. Vedoucí Rajče chvíli mlčí a potutelně se usmívá. „Já vím, jak zahrnout všechno, co říkáte, a bude mi na to stačit jen jeden cíl.“ Překvapené oddílové radě ukáže stezky. Cibule se tváří trochu nechápavě, ale Bageta se zrovna vrátil z čekatelek, a tak ví: „No jasně, stezky, ty zahrnují všechno!“ Společně prolistují Brožuru pro vedoucí a stanovují si cíl na letošní rok: „**Skauti a skautky během roku splní jednu cestu skautské stezky.**“

Cíle, **aby skauti a skautky během jednoho roku splnili jednu cestu skautské stezky**, lze dosáhnout různými prostředky.

Např.:

- Na oddílové radě si ujasníme, kdo má za stezku jakou odpovědnost.
- Rádci a rádkyně dostanou na speciální rádcovské schůzce stezky.
- Rádci a rádkyně do každé druhé družinovy zařadí aktivitu týkající se stezky.
- Na každé výpravě bude časový prostor na plnění stezky.
- Každá výprava bude tematická a bude se věnovat některé z podoblastí stezky.
- Každý čtvrtrok bude bilanční program na schůzce, kdy si budeme povídat, co jsme se za dané tři měsíce naučili a jak jsme v plnění stezky postoupili.
- Na táboře budeme mít každý den hodinu osobního času, který půjde vyplnit vlastním vzděláváním – plněním stezek a odborek.
- Na táboře se při večerních kolečkách budeme bavit o stezce.
- V našich tradičních akcích najdeme věci, které jsou i ve stezce (např.: dopište vlastní:

.....)

- Další nápady:

- .....
- .....
- .....
- .....

Určitě přijdete i na další, které se vám budou hodit.

Př. Oddíl Tapírů a Tapírek si na oddílové radě ujasnil, kdo bude mít za stezku odpovědnost – Bageta se toho ujme s rádcem Řízkem a rádkyní Paprikou. Když si nebudou vědět rady, Rajče jim rád pomůže. Domluvili se na společných setkáních každý měsíc, kde společně vymyslí, jaké úkoly se hodí na družinovky. Bageta pak bude dohlížet na to, aby se na každé výpravě stezka objevila. Bude prostor pro vlastní plnění a program výpravy stezku zahrne. Stezku také zařadí Rajče do pravidelného oddílového rituálu, při kterém všichni společně hodnotí uplynulé dva měsíce. Zároveň bude rituál slavnostní příležitostí, při které se budou předávat stezky, nášivky a podobně.

Sestavujeme roční plán plnění

Z vybraných prostředků sestavte roční plán.

Doporučujeme začít tím, co děláte běžně – např. tradiční výpravy. Poté doplňte zbylé úkoly.

Př. Oddíl Tapírů a Tapírek se následně vrhnul do sestavení ročního plánu plnění. Vzali si k ruce Nováčka, oba stupně stezky a pokusili se zahrnout všechny podoblasti. Nejprve se podívali, co dělají v oddíle běžně a co skauti a skautky budou plnit na každé výpravě:

- Nováček: **✓ Výprava**
- 1. stupeň: **✓ Zjištění informace, Jídlo, Orientace na mapě, Balení**
- 2. stupeň: **✓ Cestování, Informace, Drobná pomoc okolí, Orientace v přírodě**

Tyto úkoly napíšu klukům a holkám na seznam do klubovny a ještě si je skauti a skautky označí ve stezce.

Dále se podívali na zbylé úkoly a postupně se je snažili zařadit do plánu. Podívejme se, jak to dopadlo:

Září

V září mají tradiční zahajovací výpravu, při které proběhne první oddílový rituál a zahajovací oheň. Kromě předání Nováčků a stezky je to ideální příležitost zamyslet se nad skautským slibem a zákonem. Zároveň je to nejen pro nováčky skvělá šance seznámit se s družinou.

● zahajovací výprava: podoblast Moje svědomí a Moje družina

Během zahajovací výpravy nováči splní seznámení s družinou a oddílem. Před zahajovacím ohněm si projdou skautský slib a zákon. Skauti a skautky, kteří plní 1. stupeň, splní úkol z podoblasti Moje družina a z podoblasti Moje svědomí týkající se skautského zákona. Stejně tak ti, co mají 2. stupeň.

Řízek a Paprika chtějí využít toho, že v září je ještě teplo – chtějí být s družinami hodně venku. S nováčky udělají anketu, kdo je to skaut/ka.

● **družinové schůzky: podoblast Fyzická zdatnost**

Fyzickou zdatnost je ideální plnit venku. Řízek a Paprika zapojí do schůzek sportovní aktivity a splní tím úkoly **✓ Sportování** z 1. stupně a **✓ Zkousím nové sporty nebo je organizuji** z 2. stupně.

	NOVÁČEK	1. STUPEŇ	2. STUPEŇ
výprava	Moje družina a oddíl	Moje družina	Moje družina
	Skautský zákon, heslo, slib	Moje svědomí	Moje svědomí
družinovka	-	Fyzická zdatnost	Fyzická zdatnost

Říjen

V říjnu jsou podzimní prázdniny a také státní svátek – Den vzniku samostatného Československa. Ideální příležitost vyrazit na delší výpravu a zároveň si povídat o historii naší země i historii skautingu.

● **podzimní výprava: podoblast Příběhy dnešního světa, Nováček: **✓ Skautské symboly, ✓ Skautský kroj****

Během podzimní výpravy skauti a skautky splní úkoly z podoblasti Příběhy dnešního světa. Kluci a holky se seznámí s důležitými událostmi z historie Československa i skautingu. Rajče se těší, že se během výpravy podívá na zajímavá historická místa, zahraje si scénky o vzniku skautingu... Bageta si připraví pro nováčky program na skautské symboly a kroje.

V říjnu chce Paprika zařadit úkoly na první pomoc, domluvili se s Řízkem, že si na družinovky nachystají tyto programy. Výhodou je, že je mohou dělat za každého počasí – venku nebo v klubovně.

● **družinovky: podoblast Budme připraveni, Nováček – dovednosti – **✓ Poranění****

Na družinovkách si skauti a skautky postupně vyzkoušejí přivolání pomoci, ošetření lehkých zranění a na co si dát pozor při zajištění pomoci.

	NOVÁČEK	1. STUPEŇ	2. STUPEŇ
výprava	✓ Skautské symboly, skautský kroj	Příběhy našeho světa – ✓ Zajímavá událost, Příběh skautingu	Příběhy našeho světa – ✓ Příběhy v mém okolí, Historie skautingu
družinovka	Dovednosti – ✓ Poranění	Budme připraveni – ✓ Přivolání pomoci	Budme připraveni – ✓ Zajištění pomoci

Ukázku **ročního plánu oddílu** najdete na stezka.skaut.cz.

Nyní přeskočme k **plánování tábora**, na kterém se hodí jednu cestu stezky dokončit. Jak takový plán sestavit? Nejprve je potřeba si stanovit cíl tábora, promítnout v něm roční cíl oddílového plánu. Poté vymyslete prostředky, které cíl pomohou naplnit. Ať už přímo hry a programové bloky nebo třeba úpravu harmonogramu, fungování služeb v kuchyni nebo vybavení tábořiště.

Př.

Plán tábora Tapírů a Tapírek:

Cíl: Skauti a skautky dokončí svou cestu ve stezce a dostanou příležitost splnit jednu výzvu.

Prostředky:

- Každý den je prostor alespoň 30 min. pro vlastní plnění stezky samostatně nebo při povídání si s vedoucí/m.
- Každý večer se při ukončení dne skauti a skautky mají možnost podělit o své zážitky s plněním stezky.
- Nejpozději měsíc před táborem si skauti a skautky napíší, jakou výzvu si na táboře chtějí vyzkoušet.
- Na nástěнку vytvoříme nápadník do stezky: seznam úkolů, které skauti a skautky mohou splnit, například při službě v kuchyni, přípravě ohně či jiné běžné táborové činnosti.
- Na táboře proběhne alespoň každý druhý den program, který zahrnuje vědomé nebo nevědomé plnění stezky (hra, rukodělka, diskuze, v celotáborové hře – CTH, ...).

Plnění stezky probíhá také během táborových služeb (kuchyně, nakupy, dřevo, atd.), které nejsou zaneseny v harmonogramu tábora a mají vždy přednost před CTH.

Ukázka části táborového harmonogramu

CVZ – Cesta Země & Vody – 1. stupeň

CVO – Cesta Vzduchu & Ohně – 2. stupeň

DEN	DOPOLEDNE I	DOPOLEDNE II	POLEDNÍ KLID	ODPOLEDNE I	ODPOLEDNE II	VEČER
1	x	sraz, cesta	příjezd, vybalování, stavba stanů	stavba stanů a dalších důležitých staveb	vymýšlení pravidel tábora	Zahajovací oheň
Stezka	x	CVO ✓ <u>Cestování</u>	CVO ✓ <u>Práce na táboře</u>	CVO ✓ <u>Práce na táboře</u>	CVO ✓ <u>Demokracie v konkrétních příkladech</u>	
2	dodělávání a vylepšování tábořiště	dodělávání a vylepšování tábořiště	osobní volno	prostor pro vlastní plnění stezek	Celotáborová hra – úvodní hra, výroba erbů	Čajovna a povídání si o výzvách
Stezka	CVO ✓ <u>Práce na táboře</u>	CVO ✓ <u>Práce na táboře</u>		dle skautů a skautek	CVO ✓ <u>Hledám sebe</u>	
3	Celotáborová hra – hra na spolupráci v družinách	Výroba plakátu – naše vzory	prostor pro vlastní plnění stezek	Hra o skautských zákonech	Rukodělka – smaltování táborových lžic	Pozorování hvězd
Stezka	CVO ✓ <u>Družina jako parta kamarádů</u>	CVZ ✓ <u>Kladné vzory</u> , CVO ✓ <u>Kladné vzory</u>	dle skautů a skautek	CVZ ✓ <u>Skautský zákon</u> , CVO ✓ <u>Skautský zákon</u>	CVZ ✓ <u>Tvořivost</u>	CVZ ✓ <u>Poznávám přírodu</u> , CVO ✓ <u>Nové poznání</u>
4	Povídání si o slibu a zákonu, pro slibující příprava na slib	Celotáborová hra – hra bez mluvení, kde je potřeba si sdělit složitější instrukce	Prostor pro vlastní plnění stezek	Příprava ohně	Příprava ohně	Slibový oheň
Stezka	CVZ ✓ <u>Skautský zákon</u> , CVO ✓ <u>Skautský slib</u>	CVO ✓ <u>Neverbální komunikace</u>	dle skautů a skautek	CVO ✓ <u>Použití ohně</u>	CVO ✓ <u>Použití ohně</u>	

6. ZAČÍNÁME! PŘEDÁNÍ STEZKY SKAUTŮM A SKAUTKÁM

Máme celoroční plán jak plnit stezku. Je čas začít!

1. Předajte stezku skautům a skautkám. Mělo by být jasné, že jde o **důležitý okamžik**, pomůžete tím motivovat kluky a holky k plnění. Velmi pomůže, pokud při předání vysvětlíte důležitost všestranného rozvoje. Kromě rituálů můžete při předání využít motivační příběh, ať už smyšlený, nebo reálný, třeba váš vlastní.

Př. *V oddíle Měsíční záře se rozhodli zavést stezky a připravili pro skauty a skautky speciální výpravu. První den si přečetli dopis, který jim psala jakási skautka Lucka. Psala v něm o tom, jak vstoupila do skautského oddílu a jaké byly první schůzky a výpravy. Kluci a holky tak zavzpomínali, jaké to bylo, když do oddílu vstoupili oni, i když to nebylo tak dávno. Další ráno jim Lucka psala, co vše se na prvních schůzkách a výpravách naučila – třeba rozdělat oheň, zabalit si batoh nebo ošetřit zranění. To vše si skauti a skautky dopoledne vyzkoušeli také. Poté jim psala, jak pro ni bylo důležité, že mohla vyrazit do přírody, jak poprvé se skautským oddílem viděla lišku, zúčastnila se voleb družinové rádkyně apod. Skauti a skautky z oddílu Měsíční záře odpoledne hledali krásné věci v přírodě a přemýšleli, co by měl/a umět rádce či rádkyně. Po večeri si přečetli předposlední dopis od Lucky, ve kterém píše, jak pro ni byli důležité skautští kamarádi a jak se v družině naučila pracovat v týmu. Skauti a skautky si napsali, kdo je jejich dobrý kamarád a co mají rádi na své družině. Poté přišel dopis poslední, který skautům a skautkám přečetla večer v krojích u svíček vedoucí Lučavka. Lucka psala, že se ve skautském oddíle naučila spoustu důležitých věcí a zjistila, že se jí hodí i mimo oddíl. Prozradila, že nyní už je starší a kde všude se jí skautské dovednosti už hodily – ve škole, doma, na brigádě, na dovolené, v práci. Když vedoucí Lučavka dočetla poslední dopis, prozradila, že jde o její vlastní příběh, pouze místo přezdívky použila své jméno. Začala si se skauty a skautkami povídat o tom, jak je důležité se učit nové věci, zlepšovat se a celkově se všestranně rozvíjet. Když se všichni shodli, že je to důležité, ukázala jim Lučavka stezky. Zeptala se, jestli by skauti a skautky z oddílu chtěli sešit, který jim s tím všestranným rozvojem pomůže. Všichni souhlasili, a tak si každý skaut a každá skautka už v sobotu před spaním listovali svojí stezkou.*

2. Stezku projděte **společně se skauty a skautkami**. Ukažte si, jak funguje. Vysvětlete, jak probíhá plnění úkolů, kdy je hotová cesta apod. Nechte si dostatek času, udělejte seznamování příjemné a zábavné. Může jít např. o oddílovou čajovnu, posezení na táborové louce, hru, při které se skauti a skautky dozví, jak stezka funguje, ale i divadlo, které vedoucí na téma stezky připravili.

3. **Splňte společně jeden úkol jako ukázkou**. Nechte si dostatek času na podepisování úkolů, vysvětlování, jak co ve stezce funguje apod. Doporučujeme začít takovými úkoly, které jsou pro vás jednoduché.

Př. Další den se v oddílu Měsíční záře všichni seznámili se stezkou. Nejdříve si fungování stezky zábavně vysvětlili. Družiny si připravily scénku, jak se stezka plní – družina Krátery představila plnění úkolu v 1. stupni, družina Apollo dramaticky ztvárnila plnění úkolu v 2. stupni. Také si všichni zahráli vtipný kvíz na stezku – třeba kdy je splněna jaká cesta nebo jestli je ve stezce výzva Celý den vzhůru nohama (není). Poté si všichni mohli stezku ještě prolistovat a doptat se vedoucích Lučavky a Lízy. Všichni pak splnili společně úkol Můj názor, když hodnotili předchozí den výpravy. Vyzkoušeli si, jak fungují podpisy, kdy si mohou nalepit nálepku a k čemu se vlastně v prvním stupni hodí ty řádky na psaní. Z výpravy tak každý odjížděl se splněným úkolem ve své nové stezce.

STEZKU JSME ZAVEDLI - A CO DÁL?

VNITŘNÍ MOTIVACE PŘI PLNĚNÍ STEZKY

Jak podpořit vnitřní motivaci členů? Je možné, že je ve vašem oddíle plnění stezky běžné, kluci a holky mají chuť se učit nové věci. Říkáme tomu, že členové a členky oddílu mají vnitřní motivaci k plnění stezky. Že se tomu zatím nepřibližujete? Chcete vnitřní motivaci podpořit? Tady je pár tipů, jak na to:

- **Buďte vzorem – i vedoucí na sobě pracují**

Skauti a skautky si všímají, co dělají jejich vedoucí. Pokud uvidí, že je pro vás přirozené učit se nové věci, zlepšovat se, nebojíte se chyb a hledáte nové výzvy, přirozeně vás budou napodobovat. I když už nemáte svoji stezku, můžete dělat činnosti, které v ní jsou zahrnuté: zkoušet nové sporty, tvořit, poznávat přírodu, jezdit na kurzy a semináře, číst, učit se na nový hudební nástroj, používat nové technologie a zároveň si poradit bez nich apod. To vše skauti a skautky ocení a uvidí, že to s důležitostí všestranného rozvoje myslíte vážně.

- **Nakažlivé nadšení**

„Nakazit se“ k plnění stezky může družina nebo celý oddíl i od jediného člověka. Často jde o nadšené nováčky nebo rádce či rádkyně, kteří ovlivní i takové, co nad stezkou ještě včera ohrnovali nos. Někdy může pomoci i kontakt s jiným oddílem, který stezku plní – při setkání na společné výpravě nebo na místním kole Svojsíkova závodu. Pomocí může být i nadšený vedoucí, který se stezkou rád pracuje.

- **Plnit stezku je tak snadné!**

Pokud začínáte se stezkou nebo máte pocit, že na nějakou dobu „usnula“, využijte nevědomého plnění. Skauti a skautky uvidí, že splnit nějaký úkol není těžké a je to pro ně přínosné. Budou pak chtít plnit i další úkoly, protože ke konci cesty zbývá už jen kousek.

- **Plnění stezky je příjemný čas**

Pro některé skauty a skautky je stezka ideální příležitost, jak si chvilku povídat s někým z vedoucích či rádců a rádkyň v klidu a soukromí. Poskytněte jednou za čas každému z oddílu tuto příležitost, např. večer u čaje, při putování krajinou nebo po schůzce. Navíc o svých skautech a skautkách zjistíte více, podpoříte budování důvěry a hezkých vztahů.

- **Klaďte před kluky a holky přiměřené výzvy – upravte si stezku na míru**

Možnost přizpůsobení stezky je lákavá jak pro vedoucí, tak pro skauty a skautky. Přizpůsobení oddílu dělá stezku jedinečným kouskem, který jiný oddíl nemá. Úprava podle individuálních potřeb zase ukazuje váš zájem o skautku či skauta.

VNĚJŠÍ MOTIVACE PŘI PLNĚNÍ STEZKY

Vnější motivace může pomoci v začátcích i průběhu plnění. Měla by však být pouze doplňkem.

● Výzvy

Pro některé skauty a skautky je motivující možnost splnit výzvu na konci cesty. Díky tomu je časté, že po stezkovém „zimním“ spánku se na jaře spousta skautů a skautek „probudí“ a rychle dohání úkoly ve stezce, aby mohli vyzkoušet jednu z nabízených výzev. Myslete na to, abyste stezku zapojili i v zimních měsících, aby její plnění bylo rozložené rovnoměrně v rámci roku. Zároveň však podpořte zájemce o plnění, když se „probudí“, a pomozte jim cestu dokončit.

● Drobnosti, které potěší, ale nejsou všechno

Doplňkovou motivací mohou být nálepky a nášivky. Doporučujeme je využívat pouze jako přehled o stezce či vzpomínku na plnění.

● Pozor na bodování

Velmi opatrně zacházejte s propojením stezky a bodováním. Toto spojení má několik rizik. Někteří budou stezku plnit jen pro body a bez bodů nic neudělají. Jiné členy či členky bodování nebude motivovat, a tak na stezku a osobní rozvoj, který stezka nabízí, zanevrou. Bodováním se může velmi snadno ztratit smysl stezky – dobrovolný všestranný rozvoj jednotlivce.

KDYŽ MÁME TRABLE SE STEZKOU...

I přes veškerou snahu se může stát, že stezky ve vašem oddíle nefungují. Co v takovém případě dělat?

1. Pojmenujte co nejpřesněji, co znamená, že vám stezky nefungují.

- Zeptejte se oddílové rady a popište problémy co nejkonkrétněji.
- Zeptejte se skautů a skautek, proč stezky nechťejí plnit nebo neplní. Zkuste zjistit co nejvíce konkrétních důvodů.

- Zeptejte se sebe, proč stezku chcete používat. Můžete si vzpomenout, proč jste stezku plnili, když jste byli skautem či skautkou. Nebo si vzpomenout, čím vás stezky nadchly, když jste se je v oddíle rozhodli používat.

2. Zkuste společně s oddílovou radou, ale třeba i se skauty a skautkami, vymyslet, co se dá se s těmito konkrétními věcmi dělat. Zkuste být co nejkonkrétnější.

- Hledejte inspiraci v časopisech (viz podkapitola Využijte časopisy!).
- Zvažte úpravu stezky (viz kapitola Příprava stezky na míru).

- Zeptejte se někoho – třeba na vzdělávací akci, setkání vedoucích regionu, výchovného zpravodaje či zpravodajky aj.
- Napište na stezka@skaut.cz, podívejte se na web stezky.
- Nahlédněte do metodik (viz kapitola Jsem na konci. Zajímá mě více! na str. 46).

3. Pozvolna zlepšujte používání stezek

- Zaměřte se na drobné pokroky a oslavte každé zlepšení.
- Změny zavádějte postupně a postupujte po menších krocích.

NENÁPADNÍ POMOCNÍCI K PLNĚNÍ STEZKY

Práci se stezkou může v oddíle podpořit několik věcí – ať jsou to přímo ve stezce zakomponované poznámky či kalendář na dlouhodobé plnění. Na webu stezka.skaut.cz najdete ke stažení záznamové tabulky, které pomohou vedoucím či rádcům a rádkyním mít přehled, na jaký úkol ve stezce připravit program. Plakát na nástěnce vám může připomínat, jak je pro vás osobní rozvoj důležitý. Možná máte nějaké pomůcky v oddíle, ani o tom nevíte – využijte různé skautské zápisníky či večerní kruhy (např. zakončení dne povídáním u ohně v teepee). V neposlední řadě vám mohou při přípravě programu pomoci skautské časopisy, kde najdou vedoucí i děti různé tipy k plnění.

Volné stránky na poznámky

Tento prostor může sloužit k různým poznámkám ohledně plnění. Skauti a skautky si sem mohou napsat třeba zajímavou webovou stránku s informacemi k plnění, tip na knížku k poznávání přírody, recept na jídlo, které chtějí uvařit ke splnění úkolu aj. Doporučte tento prostor využít kdykoliv, kdy se hodí něco si ke stezce napsat.

MÍSTO NA TVÉ POZNÁMKY

www.tip.cz

Nákupní seznam na bramboráky:

brambory

česnek vejce

sůl (máme v klubovně)

pepř

majoránka

olej

mouka - zeptat se v obchodě jakou

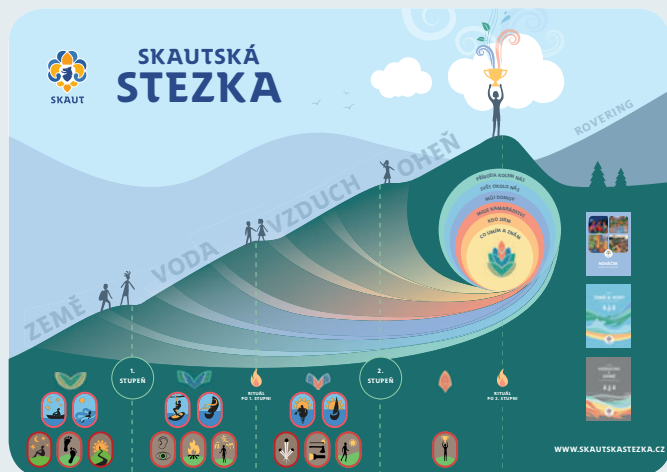
Kalendář

Měsíční kalendář na dva roky je dobrý pro plánování plnění úkolů. Kluci a holky si sem mohou napsat čísla či názvy úkolů, které by chtěli v daný měsíc splnit. Lze jej využít např. na úkoly, které se plní delší dobu nebo je chtějí skauti a skautky plnit mimo oddíl (např. doma, na kroužku atp.). Některé úkoly můžete napsat také společně podle oddílového kalendáře. Je vhodné se ke kalendáři pravidelně vracet a společně zhodnotit, jak se plánování dařilo.

KDY BUDU PLNIT CO			
ZÁŘÍ	ŘÍJEN	LISTOPAD	PROSINEC
17	31	1	Vánoce!!!
28	32	???	26
8	10		27
LEDEN	ÚNOR	BŘEZEN	DUBEN
19	20	34	16???
KVĚTEN	ČERVEN	ČERVENEC	SRPEN
		tábor! 38	

Plakát

Plakát může ozdobit vaši klubovnu. Může připomínat, že osobní rozvoj každého z oddílu je důležitý.

Jsou určeny pro rádce, rádkyně, vedoucí i skauty a skautky, kteří chtějí mít přehled, jak na tom zrovna jsou v plnění stezky. Pomáhají rychlé orientaci a přípravě programu. Ke stažení na stezka.skaut.cz.

Je většinou souborem vlastnoručně psaných, kreslených nebo vlepených informací ze skautské činnosti nebo osobní deník ze skautských akcí. Proto se se stezkou dobře doplňují a vzájemně podporují.

Pr. **Skautský zákon.**

Pozorně si přečtu skautský zákon.

U každého bodu si napíšu příklad toho, kdy jsem ho dodržel/a a kdy porušil/a nebo mě lákalo jej porušit. Poté si o tom popovídám s rádcem/rádkyní nebo s někým z vedení oddílu.

Nejdříve si zákon přečetla. Poté do deníčku nakreslila pro každý bod okénko, kam si zapíše, kdy jej dodržela a kdy porušila nebo ji lákalo bod porušit. Dodržení obtáhla zeleně, porušení červeně. V průběhu následujících dnů se snažila si vždy danou situaci co nejdříve zapsat.

Některé body jí šly snadno, jiné hůř. Snadné bylo najít příklad k bodu Skautka je zdvořilá, náročné k bodu Skautka je hospodárná. Nakonec všechny body vymyslela, zapsala do zápisníku a na další schůzce si s vedoucí o všem popovídaly. Deníček byl skvělým pomocníkem. Navíc si zde Stáňa mohla nechat tolik prostoru, kolik chtěla, a příklady doplnit obrázky. Příště se chystá na úkol **Modrý život**, ke kterému si připraví vlastní vyzdobenou tabulku.

Př. Chrobák si do svého skautského zápisníku rád píše různé informace, je to jeho osobní encyklopedie. Při plnění úkolu **Poznávám přírodu** si nejdříve našel fotky 15 rostlin, které se chtěl naučit. Napsal si k nim jejich název a pár tipů, podle čeho je poznat. Třeba podle tvaru listů, počtu okvětních lístků apod. S takto doplněným zápisníkem vyrazil s oddílem na výpravu. Když se pak snažil na výpravě rostliny určit, jeho zápisník mu při tom pomohl. Na konci výpravy už ani na obrázky nemusel koukat. Úkol **Poznávám přírodu** tak hravě splnil.

37. POZNÁVÁM PŘÍRODU

Na výpravě nebo na táboře si vyberu oblast nebo oblasti (botanika, geologie, meteorologie, zoologie, ...), ve které/ých následně prokážu své znalosti poznáním deseti až dvaceti pro mě nových objektů (rostlin, hmyzu, hornin, oblaků, ...).

Nebojte se vytvořit družinový či oddílový sdílený disk se stezkovou složkou, kde budete společně sdílet vaše myšlenky, úspěchy, fotoalba s popisky atp.

Pravidelný oddílový kruh, zakončení dne, zpětná vazba aj.

Různá pravidelná setkání jsou dobrou příležitostí, jak spojit oddílový život se stezkou. Při společném hodnocení táborového či výpravového dne mohou skauti a skautky také zhodnotit splnění některých úkolů. Společné sdílení zážitků a dojmů z plnění stezky či odborek celkově podpoří jejich plnění.

Skauti a skautky mohou sdílet s ostatními, jak se jim plnění dařilo, jaké si odnášejí zážitky a třeba i poučení do příště. Zároveň aktivním zapojením do diskuze mohou plnit další úkoly ve stezce související s vyjadřováním.

24. MŮJ NÁZOR

Napišu nebo řeknu svůj názor např. na spolupráci družiny při hře, na výpravu, tábor. Co mě zaujalo, co se mi líbilo i co se mi nelíbilo a proč. Dokážu formulovat svůj názor. Jsem konkrétní a citlivý/á.

Využijte časopisy!

Přemýšlíte, jak otevřít téma přírody na výpravě? Mrkněte do časopisu! Třeba tam bude vhodný článek, úkol, nápad, námět. Doporučte to i vašim rádcům a rádkyním.

V každém čísle časopisu Skaut-Junák najdete přímo tipy na plnění stezky. Velmi často najdete inspiraci i v časopise Skauting. Zpětně vše snadno najdete na casopisy.skaut.cz.

Podle vyhledávacích tagů „vnímání přírody“, „program“ a „stezka“ najdete např. článek Fotoaparát (Skauting, únor 2017), který popisuje, jak zajímavě plnit úkol **Vnímání detailů v přírodě**. Stačí, aby starší skaut či skautka následně vysvětlili, proč místa vybrali.

47. VNÍMÁNÍ DETAILŮ V PŘÍRODĚ

- ☐ **Pomocí rámu.** Vytvořím rám z papíru, dřeva apod. a „zarámuji“ několik míst v přírodě. Ukážu tato místa družině a popíšu, proč jsem si je vybral/a.
- ☐ **Pomocí fotky.** Připravím fotografické hádanky z přírody – sérii záběrů, ze kterých díky neobvyklému pohledu (ne kvůli špatné kvalitě) není lehké poznat, co je na fotografii zobrazeno. Poté nechám ostatní hádat.

Fotoaparát

Pozor, vyletí ptáček. A může z toho být zážitek, který se vám nesmazatelně vryje do paměti

Cíl:	objevení krás přírody, rozvoj estetického citění a důvěry
Účastníci:	2 a více, ideálně sudý počet
Prostředí:	kdekoliv
Délka:	20–30 minut
Pomůcky:	kartičky a tužky
Autor:	Joseph Cornell

Realizace

Hráče rozdělíme do dvojic. Jeden se ujme role fotografa a druhý fotoaparátu. Fotoaparát zavře oči a fotograf ho přivede k zajímavému předmětu a zaměří na něj objektiv (oči) fotoaparátu. Domluveným signálem (např. poklepání na rameno) stiskne spoušť a fotoaparát otevře oči. Po 3–5 vteřinách je opět na signál zavře. Dejte fotografům na jejich práci asi 10 minut. Dobře funguje, pokud mají zadáný počet snímků (ideálně 6–10), po kterém si mají vyměnit role. Až si všichni vyzkouší obě úlohy, rozdejte jim kartičky, aby namalovali snímek, který jim nejvíc utkvěl v paměti. Po aktivitě se nabízí zařadit skupinovou reflexi zážitku.

PROPOJUJEME STEZKU A OSTATNÍ VÝCHOVNÉ NÁSTROJE

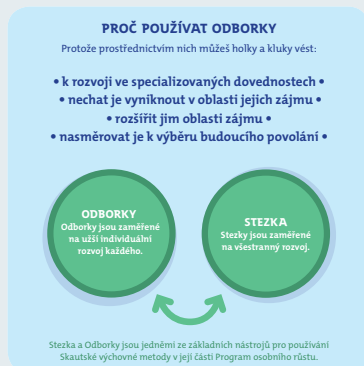
Kromě stezky existují i další výchovné nástroje – odborky a závody. Každý nástroj má jiný cíl, ale přesto se v mnohém prolínají. Nejdříve se podívejme na základní přehled:

CO	K ČEMU PŘEDEVŠÍM SLOUŽÍ
Stezka	Všestranný rozvoj jednotlivce
Odborky	Individuální rozvoj jednotlivce
Závody	Družinový systém, praktický život, zpětná vazba

Nástroje nejlépe fungují, pokud je používáme dohromady. Stezka a odborky spolu tvoří ideální dvojici nástrojů, které nám pomáhají zapojovat v oddílech prvek skautské výchovné metody – program osobního růstu.

JAK PLNIT STEZKU A ODBORKY DOHROMADY?

V zamčených stránkách, osobním rozšíření je možné plnit rozšiřující aktivity nebo jim odpovídající odborky. Ale nic nebrání tomu začít s odborkami i dříve než ve druhém stupni. Jak na to?

Hledejte a využívejte podobná témata. Vidíte, že někoho zajímá oblast Příroda kolem nás a úkoly ze stezky se mu zdají lehké nebo ho hodně baví? Využijte přírodovědné odborky!

Splňte úkol v odborce i ve stezce najednou! Např. úkoly ve 2. stupni:

✓ Kladný vztah ke vzdělávání

Odborka. Vyberu si a splním libovolnou odborku pro svou věkovou kategorii.

✓ Družina jako parta kamarádů

Co nabízím. Sepíšu si, co můžu nabídnout své družině (v jakých činnostech se vyznám, co mě baví) a vymyslím pro družinu krátký program, při kterém je s jednou takovou činností seznámím.

Zde můžu připravit program týkající se tématu odborky, kterou právě plním.

✓ Umět se vyjádřit

Odborné téma. Pět minut vyprávím družině o odbornějším tématu (např. úkol k odborce). Sleduji, jestli mě všichni poslouchají a zda jim to připadá zajímavé. Sdělím, co se mi při vyprávění dařilo a co bych naopak chtěl/a zlepšit.

JAK PLNIT STEZKU A BÝT NA SVOJSÍKOVĚ ZÁVODU?

Svojsíkův závod a stezka se prolíná, např.

- **Modul Závod** vždy obsahuje dovednosti, které zároveň najdeme ve stezce, např. podoblast Buď připraven (první pomoc, krizové situace a jejich řešení). Dále může obsahovat další disciplíny (záleží na pořadateli), které mohou být podobné jako úkoly ve stezce. Pokud je to možné, zeptejte se pořadatelů, jestli se v rámci závodu některé úkoly ve stezce nebudou plnit;
- **Modul Přžití** může být shodný např. s úkoly z podoblasti Pobyt v přírodě (přespání, balení...), Praktický život (vaření jídla, nákup...) nebo Tábornická praxe;
- **Modul Brány** je variabilní, může být shodný např. s podoblastmi Tvořivost a zručnost, Fyzická zdatnost, Poznávání přírody, Příběhy kolem nás, ...
- Závody jako celek mohou navazovat na úkoly z podoblasti Moje družina, viz následující příklad.

Př. *Družina Rychlíků se letos zúčastnila Svojsíkova závodu. Před závodem si zjistili, jaké disciplíny je čekají, a na třech schůzkách si na ně připravili program. Vyzkoušeli si první pomoc, vyhledávat informace ve slovníku a reakci v krizových situacích. Hned po dokončení závodu si našli chvíli a zhodnotili, jak se jim dařilo. Povedla se jim první pomoc, kde věděli, co dělat, na co si dát pozor. U vyhledávání informací při přípravě úplně zapomněli na internet a disciplína zrovna byla ve škole v počítačové učebně. Dopadli... no jako kdyby se vůbec nechystali. Krizové situace byly mnohem lepší, i když je nenapadlo, že je bude někdo lákat do auta. I tak se zachovali správně. Družina vymyslela ještě další věci, které se jim povedly a které je potřeba zlepšit, a splnila tak do stezky úkol ✓ Družina jako tým.*

Závod. S družinou se zodpovědně připravíme a zúčastníme závodu (např. Svojsíkova závodu, Přes tři jezy). Na konci zhodnotíme, jak jsme si vedli. Sepíšeme pět bodů, v čem se nám dařilo, a pět bodů, co příště udělat lépe.

JAK PLNIT STEZKU ÚČASTÍ NA CELOSTÁTNÍCH AKCÍCH?

Specifickou roli hrají větší skautské akce. Například Skautský dobrý skutek je ideální příležitost pro plnění úkolů v podoblasti Pomoc druhým. Intercamp, Středoevropské jamboree zas pro plnění podoblasti Komunikace mezi lidmi nebo Rozmanitost světa.

Př. Oddíl Kotrmelců pravidelně jezdí na Intercamp. Letos vyjeli do sousedního Polska. Skautka Klíště splnila v druhém stupni úkol **Rozmanitost kolem nás**: před akcí si zjistila zajímavosti o Polsku. V Polsku ji pak překvapilo, že v době Intercampu je zde státní a také křesťanský svátek. Ještě více ji překvapilo, že tento svátek souvisí i s termínem, kdy jsou Intercampy pořádány. O všem po příjezdu pověděla družině. Skaut Bambus zase splnil úkol **Umět se vyjádřit**. Po celou dobu akce pomáhal mladším skautům a skautkám s komunikací, třeba jim vysvětlil pravidla aktivity nebo jim poradil, jak se domluvit na výměně nášivky. Po příjezdu si sepsal, že nejnáročnější pro něj bylo překládat skautská slovíčka (odborka, družina), rozumět rodilým Britům a pochopit pravidla složitějších her. Popsal, jak si se situacemi poradil, a úkol měl splněný.

Místní lidé. Před pobytem v cizí zemi si najdu informace o místních lidech. Po návratu připravím pro družinu promítání fotek s vyprávěním. Zmíním zvláštnosti, kterých jsem si všiml/a (jídlo, zvyky apod.), a zdůrazním věci, které tam mají lidé podobně jako my.

Cizojazyčná akce. Zúčastním se akce, kde budu mluvit v cizím jazyce. Sepíšu tři věci, které mi připadaly nejnáročnější, a jak jsem si s nimi poradil/a (nervozita, neznalost slovíček apod.).

JSEM NA KONCI. ZAJÍMÁ MĚ VÍCE!

Po přečtení celé brožury máš stále otázky? Možné odpovědi mohou být:

... V SOUBORU SKAUTSKÁ STEZKA PRO ODDÍLOVÉ RADY (TZV. KRABICI)

- **O skautské stezce pro rádce a rádkyně.** Sešit pro rádce a rádkyně k vložení do rádcovského zápisníku. Dozví se v něm, jak pracovat se stezkou v družině na družinových schůzkách, ale i to, jak přitom plnit vlastní stezku.
- **Skautskou stezkou lehkým krokem.** Konkrétní tipy a náměty pro plnění úkolů stezky.
- **Přehled kompetencí.** Seznam kompetencí včetně projevů pro skautský věk a napojení na (nejen) úkoly stezky.

... V METODICE JAK PRACOVAT SE STEZKOU

Metodika sice byla sepsána pro předchozí stezku, ale velká část z ní je stále aktuální. Dozvíš se zde například:

- Příběh vedoucí Týnky, které se podařilo stezku do oddílu zapojit.
- Jak stíhat stezku i program – například pomocí projektů.
- Co je to spolehodnocení a jak jej pro stezku využít – proč jej používat a konkrétní tipy na otázky.
- Jak na motivaci k plnění stezky a co nás vlastně motivuje.

Nejvýraznější změny jsou hlavně v pojmenování částí stezky a také v popisu systému stezky. Změnil se především:

- Slovníček pojmů – dříve bod stezky → dnes podoblast, dříve aktivita → dnes úkol.
- Počet stupňů – dříve čtyři → dnes dva stupně (ale pořád čtyři cesty).
- Rozložení výběrovosti úkolů
  - Dříve ve všech stupních trochu povinných a většina výběrových → dnes 1. stupeň povinný a ve 2. stupni výběrové úkoly.
- Systém hodnotitelů – dříve více kategorií → dnes tři pro všechny úkoly.

Celkově je metodika stále dobrým zdrojem pro zvědavější vedoucí. Podívejte se na ukázkou:

TECHNIKY SPOLUHDNOCENÍ PRO ODDÍL A DRUŽINU

Pravidlo kruhu

Kruh je základní rozmístění skupiny při spoluhodnocení (pokud daná technika nevyžaduje jiné). Je to nejen symbol rovnosti, ale zejména zaručuje, že každý na každého vidí, což je pro komunikaci velmi důležité.

- **Mluvicí kámen:** Základní diskusní metoda. Podstata práce s mluvicím kamenem je ta, že smí mluvit pouze ten, kdo jej drží v rukou, poté je kámen předán dalšímu, dokud neobejde kruh. Je to trochu direktivní, ale dobrá metoda zejména v situacích, kdy se diskuse účastní více lidí a kdy je dobré dát každému prostor, aby se projevil – odpověděl na jednu vedoucím položenou otázku.

Mluvicím kamenem může být jakýkoliv předmět, který je k tomu určen. Je ale dobré, aby nebyl úplně fádň – používá se třeba je větší oblázek (odtud jméno), plastika, důležitý předmět z uplynulého programu, u emotivnějších programů třeba i svíčka. Pokud je potřeba zabránit neúměrnému protahování, lze použít přesýpací hodiny, které mluvicímu měří čas.

Obecně se dá říct, že pouhé mluvení je nejrychlejší – stihne se v co nejkratší době co nejvíce informací. Zároveň je také nejjednodušší na přípravu – nevyžaduje žádné speciální pomůcky, kostýmy atd. Není proto vhodné ho úplně vynechávat (pak by se skoro nic nestihlo), ani spoléhat pouze na něj, protože není příliš atraktivní (zatím se k smrti ještě nikdo neukecal, ale kdo ví...). Hodí se mít v zásobě různé jiné techniky, a tak jich pro inspiraci několik nabízíme.

Protože fáze *ohlédnutí* se nejsnadněji přetvoří do nějaké aktivity, která může mít i vlastní zarámování, často se využívá kombinovaný postup – ohlédnutí je „akčnější“ a přirozeně se postupně promění v diskusi.

Techniky pro ohlédnutí

Fakta

- **Štafeta:** Účastníci sedí v kruhu. Jejich úkolem je popsat průběh, ale tak, že každý může říci jen jednu větu a pak předá slovo dál svému sousedovi po levé ruce.
- **Poster:** Hodí po týmových hrách – každý tým připraví poster, vysvětlující taktiku týmu a jak se osvědčila.
- **Reportáž:** Ještě před začátkem aktivity je vybrán reportér (může být i více), který bude průběhu článku, nebo rozhlasovou či televizní reportáž (může být i více, pokud jsou k dispozici videokamery ani není třeba speciálního vybavení). Reportáž poté nahradí tuto část ohlédnutí, ostatní účastníci popíší podstatné momenty. Pokud jde o hru s hraním rolí, reportážníci a zprávy mohou být zabudovány přímo do hry.

50 / Jak pracovat se stezkou

Jak pracovat se stezkou

Metodika ke skautské stezce

... V METODIKÁCH K JEDNOTLIVÝM OBLASTEM

I po revizi stezky jsou stále aktuální metodiky k jejím oblastem. V každé najdete jak teoretický základ k dané oblasti, tak spoustu praktických tipů, jak s oblastí v oddíle pracovat. Psané jsou pro všechny výchovné kategorie, takže je můžete doporučit i vedoucím vlčat a světlušek nebo roverů a rangers. I přesto, že došlo ke změně úkolů, formulace kompetencí a dalším úpravám, obsah metodiky stále vyhovuje potřebám nových stezek. Největší změna je v metodice Svět okolo nás, kde se měnil částečně i obsah kompetencí. Všechny metodiky najdete na casopisy.skaut.cz/knihovna/r/metodika.

Podívejte se na ukázkou z metodiky k oblasti...

... Příroda kolem nás

I mimo program příležitosti, aby si členové něčeho zajímavého našli, může být průvodcem, který upozorní na zajímavý zvuk, ukáže hezký tvar koruny stromu, zastaví se na pozoruhodném místě...

„Vládci, dáme si malou soutěž – schválně, kdo na tomhle stromě dřív najde kůru, ale bacha, nešahajte na ten kmen, at jí neublížíte.“

...
„Héle, a je tady vůbec? Dřív tu žádná není.“
„Ale Klíšťáku, jasně že je, jen to není tak jednoduché, ona se skrývá v kůře.“
„Ach, jo, už jí mám, týjo, ta je maskovaná jako mariňáci.“
„A proč myslíte, že je maskovaná?“
„No aby ji něco nesečralo, ne? Ale co žere housenky? No já bych se domníval, že to jsou ty housenky.“
„No jasně, ty bys ji totiž maximálně jedl, ale schválně, na jak dlouho by tě housenky žily?“

METODIKA ANEB JAK NA TO

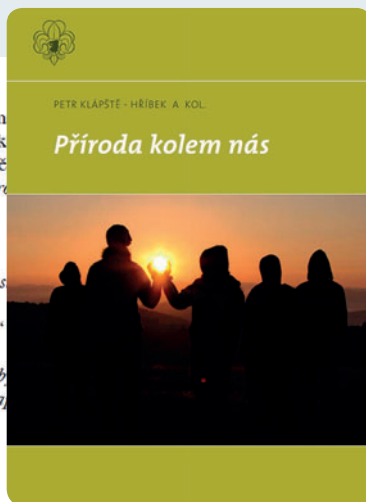
Programy k tomuto bodu stezky mohou být dvojího druhu.

1. Všechny činnosti a hry v přírodě
2. Cílené programy (vnímání krásy přírody, pozorování života v přírodě, objevování příběhů v krajině)

1. Všechny činnosti a hry v přírodě

První typ jsou vlastně všechny programy a činnosti, které se odehrávají v přírodě. Mohou mít různé hlavní cíle, např. rozvoj obratnosti, vytrvalosti, orientace či spolupráce. V druhém plánu nám mohou posloužit i jako programy na vnímání přírody. Toho dosáhneme, když u nich nebudeme chápat přírodu jen jako nedůležitou kulisu, ale necháme ji hrát svou roli. Co pro to udělat? Stačí místo používání (dnes módních) složitých umělých prvků a pomůcek (typu lanových center, airsoftových pistolí, uměle srovnaných povrchů hřišť, kupovaných draků apod.) využívat konkrétní místo a na něm skutečné přírodní překážky, čas, počasí.

- **Bojovky** – obzvláště velké možnosti skrývají bojové hry. Napadlo tě například někdy, že plížení je krásný příklad rozvíjení kontaktu se zemí hmatem? Že doba svítání, západu slunce nebo noc může pomoci nejen ozvláštnit atmosféru hry, ale zároveň umožňuje vidět a prožít okamžiky, se kterými se v běžném životě děti nesetkají? Že máloco je tak intenzivní kontakt s přírodou, jako hry se sněhem, který (zvlášť pustíme-li si ho pořádně k tělu :) pocítíme opravdu silně?

JIŘÍ ZAJÍC - EDY A KOL

Kdo jsem

Metodika ke skautské steze

Významnou – byť nepřímou – podporou vytváření postoje důležitý typ aktivit. Jejich podstatou je – u různých skutečností nevypadají – hledání odpovědi na dvě otázky:

- Je to pro někoho cenné?
- Proč je to pro dotyčného cenné?

Typicky může být vybráno dítě v kočárku, domácí zvíře, dům, město, na kterém je vidět, že na něm dítěti záleží, byť už aktivit je zjištění, že hodnotu těmto skutečnostem dodává na nich opravdu záleží: *Mimino v kočárku je cenné pro sebe, nedovede vůbec nic kromě brečení...*

V prvním přiblížení by dítě mělo zažít, že i jemu dodává hodnotu. I v komplikovanějších případech (všelijak nefunkčních roztoků) by z toho mělo vyplynout, že je důležité, aby dítě mělo rádo samo sebe, a současně že i ono může podporovat svým kamarádstvím hodnotu dalších lidí. Při dobrém vedení rozvoje duchovního života by v dospělosti měla tato jistota být zakotvená v důvěře právě oné Lásce, které jako skauti slibujeme *sloužit věrně v každé době* a které tedy světu vládne nad svými životy.

2. Objevování svého vnitřního světa – jaký/á vlastně jsem?

Otázka *Jaký/á jsem?* se ptá na všechny důležité roviny naší existence:

- ▶ co jsem zdědil/a a mám vrozené – zejména fyzické dispozice, povaha, temperament, inteligence
- ▶ co jsem postupně převzal/a výchovou – zvyky, (některé) postoje, hodnoty, životní styl
- ▶ co jsem se naučil/a ve škole i jinde – vědomosti a dovednosti
- ▶ co jsem s tím sám/a udělal/a – charakter, postoje, počiny a výkony, vlastní názory

V pojetí, které je vlastně i skautingu, je pro toto sebepoznávání klíčové určité sjednocující hledisko: osobní poslání.³⁸ To je totiž návrhem celoživotního programu, pro nějž je člověk právě nejlépe vybaven. Svoje celoživotní poslání člověk zpravidla musí postupně objevovat – právě na základě vlastních vnitřních možností a současně okolností, do nichž se v průběhu života dostává: doby a místa, rodiny, školy, společenství vrstevníků... Tyto skutečnosti totiž – při pozorném vyhodnocování – stále jasněji ukazují směr, v němž život člověka může být zvláště plodný – a šťastný. A to je právě poslání. Pomáhat objevovat životní poslání je tedy jedním z nejkrásnějších i nejdůležitějších úkolů každého, kdo provází děti k dospělosti (a někdy i v ní). Tedy i úkol tvůrce.

Kdybych byl... co bych byl?

Jedná se o známou a vždy dobře použitelnou hru, k níž je potřeba jen tužka a papír a několik soustředěných účastníků. Ti opakovaně odpovídají na otázku: *Kdybych byl... co bych byl?*, přičemž oním předmětem, k němuž se mají „připodobnit“, může být postupně květina, zvíře, hudební nástroj, kus nábytku, roční doba, denní doba, kniha, sport, část krajiny, jídlo, hudební skladba, sdělovací

38) *Poslání* není totéž co *zaměstnání* (případně *povolání* – pokud se jím rozumí právě zaměstnání). Poslání je samozřejmě možné naplňovat i v rámci určitého zaměstnání (např. lékaře, učitele, duchovní), ale přesahuje jej.

PŘÍLOHY

KOMPETENCE SKAUTSKÉ VÝCHOVY

Kompetence je souhrnné označení pro znalost, dovednost nebo postoj, kterého chceme ve výchově svěřených holek a kluků dosáhnout. Jinými slovy kompetence znamená výchovný cíl. Slovo „kompetence“ používáme, abychom lépe pojmenovali, čeho chceme dosáhnout při výchově v oddílech.

K čemu slouží kompetence?

Aby každý oddíl nemusel složitě vymýšlet, čeho všeho by při výchově měl dosáhnout, bylo vytvořeno **24 kompetencí**. Věříme, že právě tyto kompetence jsou pro skautskou výchovu (od světlušky a vlčete až k roverovi a rangers) ty nejdůležitější. Najdeš je na Křižovatce na skaut.cz/kompetence-skautske-vychovy. Jsou členěny do šesti oblastí výchovného programu. Toto rozdělení už znáš ze stezky, jde o oblasti: *Co umím a znám*, *Kdo jsem*, *Moje kamarádství*, *Můj domov*, *Svět okolo nás*, *Příroda kolem nás*. Jak navazují oblasti na skautskou výchovnou metodu, principy a poslání? Ukážeme si to na kompetencích týkající se Přírody kolem nás.

Jedním z bodů skautské výchovné metody je *Příroda*. Pod tento bod spadá například: přespávání v přírodě, ochrana vzácných druhů a mnoho dalšího. Kompetence jsou konkrétnější a zároveň nám říkají, na co všechno bychom neměli zapomenout. Konkrétně to je vidět v následující tabulce v oblasti Příroda kolem nás, kde je rozepsáno pět kompetencí:

OBLAST	PODOBLAST	KOMPETENCE
Co umím a znám	Praktický život	V běžném životě je samostatný/samostatná a zvládne se postarat o sebe i ostatní.
	Fyzická zdatnost	Je fyzicky zdatný/zdatná, pohyb ho/ji baví.
	Budme připraveni	Je připraven/a na různé situace včetně krizových.
	Hledání řešení	Umí řešit problémy, kriticky pracovat s informacemi, učí se z řešení problému.
	Tábornická praxe	Uplatní se při táboření oddílu.
	Tvořivost a zručnost	Rád/a se rozvíjí v tvořivosti a zručnosti.
Kdo jsem	Já a můj život	Rozvíjí a prohlubuje vlastní sebepoznání a duchovní život.
	Moje svědomí	Naslouchá svému svědomí, které je formováno na základě skautského slibu a zákona.
	Osobní rozvoj	Cíleně se rozvíjí se v různých schopnostech (rozumové, emoční apod.).
Moje kamarádství	Vztahy	Navazuje, udržuje a rozvíjí kvalitní vztahy.
	Komunikace mezi lidmi, vyjadřování	Komunikuje s ostatními s cílem navázání kvalitních vztahů. Umí se vhodně vyjadřovat.
	Pomoc druhým	Pomáhá druhým.
Můj domov	Moje rodina	Chápe rodinu jako důležitou a je jejím aktivním členem / její aktivní členkou.
	Moje parta	Umí skautsky žít ve skupině neskautských vrstevníků.
	Družina jako tým	Umí být platným členem / platnou členkou týmu.
Svět okolo nás	Já v demokracii	Je aktivním občanem / aktivní občankou v demokratickém společenství.
	Propojený svět	Uvědomuje si propojenost světa a svou roli v něm.
	Rozmanitost světa	Oceňuje rozmanitost a vnímá ji jako příležitost.
	Příběhy našeho světa	Skrze příběhy nachází nová porozumění.
Příroda kolem nás	Pobyt v přírodě	Rád/a pobývá v přírodě a umí se v ní chovat.
	Vnímání přírody	Prožívá krásu a jedinečnost přírody, vnímá a poznává příběhy krajiny.
	Poznávání přírody	Učí se porozumět přírodě a krajině kolem sebe.
	Hodnota přírody	Uvědomuje si hodnotu přírody, rozvíjí a kultivuje svůj vztah k přírodě.
	Šetrné chování	Chová se šetrně a ví proč.

Kompetence odráží vývoj kluků a holek. Co je přesně třeba zvládat v každé věkové kategorii, definují tzv. projevy. Pro skauty a skautky lze shrnout jednotlivé projevy zvládnutí kompetence z výseku oblasti *Co umím a znám* pomocí této tabulky:

PODOBLAST	KOMPETENCE	PROJEVY PRO SKAUTSKÝ VĚK
Praktický život	V běžném životě je samostatný a zvládne se postarat o sebe i ostatní	Umí si uspořádat a uklidit své věci. Má ve svých věcech pořádek a najde, co potřebuje. Udržuje své věci v dobrém stavu.
		Umí uvařit sobě i rodině/družině jídlo ze základních surovin a nakoupit si k tomu potřebné suroviny.
		Zvládá běžné domácí práce a jednoduché opravy v domácnosti.
		Učí se hospodařit s penězi.
		Používá dostupné komunikační a dopravní prostředky.
		Dokáže jednat s institucemi a má základní přehled o právech a povinnostech pro svůj věk.
Fyzická zdatnost	Je fyzicky zdatný/ zdatná, pohyb ho/ji baví	Rozvíjí svou fyzickou zdatnost přiměřeně svému věku a dispozicím. Má fyzickou zdatnost na dobré úrovni.
		Pohyb ho/ji baví, umí ke sportování a pohybu podnítit ostatní.
		Uplave 200 m, zvládne pád do hlubší vody.

Ostatní projevy pro skautský věk najdete v krabici v Přehledu kompetencí.

K čemu můžu využít kompetence skautské výchovy v oddíle?

Pojďme se podívat na konkrétní příklady:

Chcete si zkontrolovat, jestli ve vašem programu nechybí něco důležitého?

Pohledem na kompetence můžete zjistit, jestli je váš program opravdu všestranný.

- Zkuste si to hned! Přečtete si všech 24 kompetencí a vyberte tři, které rozvíjíte v oddíle přirozeně (na tradičních akcích, oblíbenými programy apod.). Poté najdete tři, které se ve vašem programu vyskytují méně.

Chcete zjistit, co mají skauti a skautky zvládat? Kompetence, přesněji jejich projevy, pro vás mohou být nápovědou. Ukážeme si to na příkladu krizových situací. Odpovědi najdete v po-

doblasti *Buď připraven* u kompetence *Je připraven na různé situace včetně krizových*. Projevy kompetence pro věk skautů a skautek jsou:

- Orientuje se podle mapy a dalších pomůcek v neznámém terénu.
- Zná zásady první pomoci a dokáže je v případě potřeby využít.
- Ví, jak si poradit v různých situacích včetně krizových. Jednodušší nečekané situace již zvládá řešit.

A jak souvisí kompetence se stezkami?

Jak již ostatně napovídá úvodní odstavec, autoři a autorky výchovných nástrojů vycházejí z toho, co je obsaženo v kompetencích. Nejvíce jich najdeme právě ve stezkách – jde totiž o nástroj všeobecného rozvoje, a tak tam jsou kompetence ze všech oblastí. Kde se kompetence ve stezce nacházejí, nám může napovědět právě samotný název oblastí a podoblastí stezky. Ke každé podoblasti totiž přísluší právě jedna kompetence.

Př. *Ve stezce v oblasti Co umím a znám najdeme podoblast Praktický život. Úkoly jsou vytvořeny tak, aby pomáhaly rozvíjet kompetenci „V běžném životě je samostatný a zvládne se postarat o sebe i ostatní“, která se v rámci Kompetencí skautské výchovy nachází také v podoblasti Praktický život.*

KOMPETENCE	ÚKOLY 1. STUPNĚ UPRAVENÉ STEZKY PRO SKAUTY A SKAUTKY
V běžném životě je samostatný a zvládne se postarat o sebe i ostatní.	Pořádek. Po dobu sedmi dní si budu udržovat co největší pořádek ve svém pokoji nebo na táboře ve stanu (nic nebude na zemi, bude ustláno, mokré věci na sušáku apod.).
	Informace. Dokáži zjistit složitější informaci, o kterou mě vedoucí, rádce/rádkyně poprosí, nebo kterou naše družina potřebuje (kdy jede vlak, co tu roste za rostlinu, kdo je starostou, v kolik otevírají v obchodě...).
	Jídlo. Nakoupím a uvařím chutné jídlo z těchto základních potravin: brambory, těstoviny, rýže. Můžu plnit i ve dvojici nebo s družinou.

Jak mi kompetence pomohou se stezkou?

Když už víme, jak kompetence skautské výchovy souvisí se stezkami, můžeme se podívat na to, jak nám mohou pomoci v oddíle v následujících situacích:

Jsem zvědavý/zvědavá, proč je úkol ve stezce. Pokud mě zajímá, proč úkol ve stezce vypadá zrovna tak, jak vypadá, podívám se do přehledu kompetencí. Úkol pomáhá rozvíjet některou z nich a váže se i ke konkrétnímu projevu či projevům kompetence.

- Příklad z oblasti *Co umím a znám*, podoblasti *Praktický život* – úkol zní:

Př. **Jídlo.** Nakoupím a uvařím chutné jídlo z těchto základních potravin: brambory, těstoviny, rýže. Můžu plnit i ve dvojici nebo s družinou.

Tomuto úkolu odpovídá kompetence: V běžném životě je samostatný/samostatná a zvládne se postarat o sebe i ostatní.

Konkrétní projevy: Umí uvařit sobě i rodině/družině jídlo ze základních surovin a nakoupit si k tomu potřebné suroviny; učí se hospodařit s penězi.

V úkolu se může zdát trochu nadbytečné sloveso nakoupím, ale je důležité z hlediska kompetence v podoblasti *Praktický život*. Konkrétně pro projev *Učí se hospodařit s penězi*.

Chci si trochu upravit úkol ze stezky, ale nechci minout nic důležitého. Nevyhovuje vám úkol ve stezce? Chcete si jej upravit a zároveň mít jistotu, že stále bude naplňovat cíle skautské výchovy? Mrkněte, k jaké kompetenci se váže! Použijte kompetenci jako tahák při úpravách.

Chci si upravit velký kus stezky, třeba celou oblast, nebo dokonce celou stezku? Nebo dokonce vytvořit vlastní? I to je možné! Použijte seznam kompetencí. Pokud s nimi při tvorbě budete pracovat, pomohou vám s tím, co by ve stezce mělo být.

PŘEHLED VÝZEV

Zde najdete přehled všech výzev se základním popisem podmínek ke splnění. Vedle toho najdete popis vybraných rizik, která mohou s plněním souviset.

Některé výzvy vyžadují, aby skaut či skautka pobývali mimo tábor nebo výzvu plnili sami. To samo o sobě není rizikem. Nemůžeme ale vyloučit nečekané události, typicky úrazy nebo náhlou změnu zdravotního stavu. Je třeba skauty a skautky připravit tak, aby je základně zvládli řešit sami. A proto:

- **Plní, kdo na to má.** Samostatně nechte plnit jen ty, o kterých je možné se rozumně domnívat, že jsou schopni rizikům předcházet. Jako jedno z důležitých vodítek poslouží úspěšné zvládnutí cesty stezky, která výzvě předchází.
- **Myslete na preventivní opatření.**
  - V závislosti na tom, kdo výzvu plní, proveďte předem preventivní opatření, např. kontrolu místa či trasy vedoucím, zavedení kontrolního stanoviště, konzultaci trasy a možných náročných momentů se skautem či skautkou, plnění ve dvojici či skupině.
  - Zajistěte skautovi či skautce možnost, aby mohli v případě nečekané situace přivolat pomoc telefonem (podle situace a výzvy může jít i o píšťalku).
  - Zajistěte, aby s sebou měli vždy lékárníčku.
- **Dejte možnost ukončení.** Vždy umožněte skautce či skautovi výzvu kdykoliv ukončit.

Podrobnější popisy výzev a tipy na jejich realizaci najdete na stezka.skaut.cz.

NÁZEV	POPIS	VYBRANÁ RIZIKA	NÁVRHY OPATŘENÍ
Cesta Země			
Bosé nohy	Ujít 1–3 km bez bot přírodním, nejlépe rozmanitým terénem.		
Noční bdění	Po předchozím usnutí vydržet v noci vleže hodinu vzhůru bez pohybu a mluvení.		
Ranní svítání	Ráno vyjít na nejbližší kopec na východ slunce.	Nečekaná událost mimo tábor.	viz výše
Cesta Vody			
Den cizím jazykem	Celý den mluvit vybraným cizím jazykem. Možné se slovníkem, ale psaní a mluvení jen v daném jazyce.		

Život ve tmě / v tichu	12 hodin se zavázanýma očima / bez sluchu či s omezeným sluchem (např. špunty) v běžném programu.	Skaut či skautka nevidí či neslyší nebezpečí. Např: srážy, cesta po silnici, oheň, práce s ostrými nástroji...	<ul style="list-style-type: none"> ● dohled nebo doprovod (např. u silnice či u ohně) ● vynechání některých činností pro daný den (např. rukodělny s ostrými nástroji)
Věčný oheň	Jednotlivec či družina musí udržet 24+ hodin oheň či svíčku.	Zapálení okolí, popáleniny.	<ul style="list-style-type: none"> ● nehořlavé podložky pod svíčky ● vhodné ohniště ● podrobnější bezpečnostní pravidla (např. svíčka nesmí do stanu, hlídka dělá v noci bezpečnostní dozor). ● připravené hašení
Cesta Vzduchu			
Tři orlí pera	24 hodin hladovka, 24 hodin mlčení, 24 hodin samotka (každé zvlášť).	Samotka – nečekaná událost mimo tábor. Hladovka – změna zdravotního stavu.	<ul style="list-style-type: none"> ● viz výše ● předchozí konzultace se zdravotníkem a monitoring během plnění
Pochod za sluncem	Pochod s úkoly celý den od východu do západu slunce.	Nečekaná událost mimo tábor.	<ul style="list-style-type: none"> ● viz výše
15 věcí	Den a noc s omezeným počtem věcí.	Nečekaná událost mimo tábor.	<ul style="list-style-type: none"> ● viz výše
Cesta Ohně			
Osobní	Tvorba vlastní výzvy a následné plnění dle parametrů	Dle vymyšlené výzvy.	Dle výzvy, např.: <ul style="list-style-type: none"> ● viz výše ● poučení ● konzultace se zdravotníkem

Právní předpisy ani Junák nestanovují konkrétní pravidla či zákazy, co s dětmi v oddíle smíme dělat. Vždy je třeba si počínat tak, aby rizika byla přiměřená dětem, jejich schopnostem, okolnostem, a aby se eliminovala rizika zbytečná. Ani tento text tedy nestanovuje „pravidla“, spíše ukazuje některé možné či vhodné pohledy – je však nakonec na rozvaze a zodpovědnosti vedoucích, zda a které z těchto „rad“ uplatní, aby principu přiměřenosti rizika vzhledem k výchovnému přínosu dostáli.

MÍSTO NA TVÉ POZNÁMKY

Autorky: Martina Adamcová,
Pavla Sýkorová – Gymi
Editace: Pracovní skupina KÚJ Program
Grafická úprava a DTP: Jitka Turbáková s využitím grafických prvků skautské stezky 2019

Vydal: Junák – český skaut,
Tiskové a distribuční centrum, z.s.,
Senovážné nám. 24, 110 00 Praha 1
jako svou 342. publikaci Praha 2019
Vytiskla: Tiskárna Polygraf, s.r.o.
Náklad: 2 000 ks
První vydání ISBN 978-80-7501-137-4

O STEZCE SKAUTŮ A SKAUTEK PRO VEDOUCÍ

Skautská stezka provází české skauty a skautky už více než 80 let. Stezka je základní výchovný nástroj všestranného rozvoje. Vždy se snažila klukům a holkám ukázat, co je důležité, v čem se mají zlepšovat a co se naučit.

Některé dovednosti jsou ve stezce od počátku, třeba první pomoc nebo pobyt v přírodě. Jiné se mění, stejně jako se mění naše společnost a svět. A tak se dnes ve stezce už nesetkáme s používáním telegrafu, zato tam najdeme komunikaci v době sociálních sítí. A kdo ví, co ve stezce bude za dalších deset nebo padesát let.

Tato podoba stezky reaguje na dnešní potřeby skautingu. Úpravy spojují to nejlepší z původní varianty stezky s tím, co dalšího se osvědčilo v praxi oddílů napříč organizací. Věříme, že se vám úprava bude líbit a pomůže při rozvoji kluků a holek ve vašich oddílech.